

УКРАЇНСЬКИЙ КАТОЛИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Гуманітарний факультет
Кафедра філології

**МОВНА СОЦІАЛІЗАЦІЯ ПЕРШОКУРСНИКІВ УКУ:
ЛІНГВОАНТРОПОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ**

Студентки ІV курсу
групи ГФ18/Б
Таїсії Романишин

Наукова керівниця:
кандидатка філологічних наук
доцентка кафедри філології
Наталія Цісар

Львів 2022

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ I ЩО ТАКЕ МОВНА СОЦІАЛІЗАЦІЯ ТА ЯКІ ЇЇ МАРКЕРИ?	5
1.1. Поняття мовної соціалізації	5
1.2. Динаміка вивчення мовної соціалізації	7
1.3. Маркери мовної соціалізації	10
1.3.1. Етикетні формули	10
1.3.2. Соціальний та територіальний діалекти	11
1.3.3. Суржик та просторіччя	13
РОЗДІЛ II МОВНИЙ СВІТ ПЕРШОКУРСНИКІВ УКУ	15
2.1. Освіта як інститут соціалізації та самореалізації людини: як соціалізуються першокурсники УКУ?	15
2.2. Особливості мовлення першокурсників УКУ	19
2.2.1. Уківський сленг	21
2.2.2. Російськомовні студенти та західні говірки	23
2.2.3. Світова ситуація як зовнішній вплив на мовлення	25
2.3. Перемикання кодів у першокурсників УКУ	26
ВИСНОВКИ	29
СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ	32
Додаток 1 Інтерв'ю №1	34
Додаток 2 Інтерв'ю №2.....	37
Додаток 3 Інтерв'ю №3.....	41
Додаток 4 Інтерв'ю №4.....	44
Додаток 5 Інтерв'ю №5.....	47
Додаток 6 Інтерв'ю №6.....	51
Додаток 7 Інтерв'ю №7.....	55
Додаток 8 Інтерв'ю №8.....	58
Додаток 9 Інтерв'ю №9.....	62

ВСТУП

Мовна соціалізація — явище, яке супроводжує людину впродовж цілого життя: з раннього дитинства та до пізньої старості. Бажання стати частиною колективу, налагодити контакт, соціалізуватися, часто змушує індивіда підлаштувати мовлення відповідно до неписаних мовних законів групи.

Едвард Сепір, Бембі Шиффелін, Еліно́р Очс, Вільям Фолі, Дон Кулік, Мері Бухольц та багато інших лінгвістів досліджували питання мовної соціалізації. Надбання їхньої наукової діяльності важливі та необхідні до опрацювання, працюючи з поняттям мовної соціалізації. А втім, жоден з них не зосереджувався на тому, як відбувається соціалізація за допомогою мови в університетському просторі, що є провідною темою нашого дослідження.

Актуальність означена цінністю роботи — практичними рекомендаціями до успішної соціалізації. Вивчаючи формування мовної особистості (комунікативно компетентної) як пріоритет політики в галузі освіти, ми пропонуємо аналіз одного з процесів соціалізації у навчанні. Український католицький університет — це відкрита академічна спільнота, яка виховує провідників суспільства для служіння в Україні та за межами. Огляд того, як соціалізуються уківці, може стати прикладом для наслідування, як варто проводити соціалізацію студентів у вищому навчальному закладі.

Об'єктом дослідження обрано протікання явища мовної соціалізації, а **предметом** — особливості мовної соціалізації першокурсників УКУ.

Наша **мета** — з'ясувати особливості мовної соціалізації у першокурсників УКУ через використання мовних маркерів. **Джерельною базою** слугуватимуть дослідницькі інтерв'ю, проведені зі студентами УКУ в першому семестрі 2021-22 навчального року.

Загальна мета дослідження зумовлює необхідність **вирішення таких завдань**: розкрити поняття мовної соціалізації у науковій літературі, простежити

динаміку її вивчення серед дослідників; за результатами інтерв'ю: виокремити маркери мовної соціалізації, охарактеризувати їх, висвітлити особливості мовної соціалізації саме першокурсників УКУ, дати рекомендації успішної соціалізації.

Методами дослідження служать: описовий метод — для інвентаризації мовних одиниць та пояснення їх функціонування на сучасному етапі розвитку мови, дискурс-аналіз — для критичного погляду на проблеми вербальної взаємодії між людьми та інтерпретації зібраних даних, інтерв'ю — для отримання якісних даних.

Теоретичною цінністю дослідження є узагальнення визначень і підходів щодо явища мовної соціалізації та їх впорядкування, **практичною** – інтерв'ю серед студентів УКУ, транскрипти яких подані у додатках, та на основі яких можуть бути розроблені рекомендації успішної соціалізації.

Матеріал: мовні одиниці соціалізації, дискурс проведених інтерв'ю.

Структура роботи: вступ, два розділи та їх підрозділи, висновки, список літератури, дев'ять додатків.

РОЗДІЛ I

ЩО ТАКЕ МОВНА СОЦІАЛІЗАЦІЯ ТА ЯКІ ЇЇ МАРКЕРИ?

1.1. Поняття мовної соціалізації

Учені різних епох пропонують власні погляди на природу та сутність мови. Найбільш відомими у науці стали три з них: мова як явище біологічне (мова, наче живий організм, постає, розвивається та помирає), психічне (мова невіддільна від культури та пов'язана з мисленням) або ж суспільне (мова, оскільки є засобом спілкування, стає й інструментом міжлюдських відносин). У нашому дослідженні ми зупинимося на останньому підході.

Мова формується у колективі для забезпечення його потреб. Зникає народ — щезає і мова, тому поза суспільством існування мови неможливе. Маючи неабияке соціальне призначення, мова слугує і способом інтеграції людини у нове середовище. Окремий індивід не лише застосовує мову для висловлення думок у новому колі людей, а й підлаштовує її у певний спосіб, аби стати справжнім членом того чи іншого товариства, соціалізуватися.

Соціалізація — це процес і результат освоєння та репродукування людиною соціально-культурного досвіду (цінностей, норм, психологічних установок, зразків поведінки), що є необхідним фактором формування особистості, забезпечуючи її повноцінне існування в межах суспільства. Під час соціалізації *«... безпорадне маля поступово перетворюється на особу, яка розуміє і саму себе, і довкілля, набуває знань і навичок, притаманних культурі, в якій він (або вона) народився»*¹. Соціалізація — це не лише про адаптацію, але й про відособлення, тобто збереження індивідуальності, суб'єктності. Особа як насичується досвідом соціуму, так і застосовує його у соціальних зв'язках, тому соціалізація є двостороннім явищем.

---

¹ Гіденс Е. *Соціологія*; пер. з англ. В. Шовкун, А. Олійник. К.: Основи, 1999. с. 42.

Мовна соціалізація — це явище, під час якого відбувається входження індивіда до певної групи людей за допомогою мови, його пристосування у конкретному мовному середовищі, «... це основа соціального життя, оскільки у багатьох життєвих моментах члени громади вступають до неї, будучи відносними експертами чи відносними новаками»² (переклад — Р. Т.).

Оскільки мовна соціалізація починається вже з народження, такими «відносними новаками» є діти. Так, малюк пізнає навколишнє середовище через мову, у мові виявляються його вікові відмінності та особливості соціального середовища, у якому він зростав та виховувався. Можемо навіть говорити про паралельність протікання процесу опанування мовою та процесу соціалізації, а також їх взаємопов'язаність: «Процес перетворення [індивіда] у компетентного члена суспільства глибоко впливає на процес засвоєння [ним] мови»³ (переклад — Р. Т.).

Невимовну роль у мовній соціалізації дитини відіграють батьки, життя яких є певною поведінковою моделлю. Батько, дядько та друзі-чоловіки сім'ї пропонують чоловічий набір манер, що стосується також їх мовної поведінки (у мовленні чоловіків удвічі більше простежується вживання інфінітивів). Тим часом мати, тітка та подруги сім'ї висувають жіночу модель поведінки (для жінок характерне розлоге спілкування з довшими, аніж в чоловіків, висловлюваннями)⁴.

Професор антропології Дон Кулік та лінгвістична антропологиня Бембі Шиффелін також пишуть, що «... діти соціалізуються за допомогою мови та для її використання»⁵ (переклад — Р. Т.). Використовуючи мову, діти потрапляють у свої перші мовні середовища, де згодом активно її застосовують. З віком лише

---

² Lee J. S., Bucholtz M. *Language Socialization Across Learning Spaces* // *The Handbook of Classroom Discourse and Interaction*, 2015, p. 319.

³ Schieffelin B., Ochs E. *Language Socialization* // *Annual Review of Anthropology*. Annual Reviews, Vol. 15, 1986, p. 168.

⁴ Foley W. *Language Socialization* // *Anthropological Linguistics: An Introduction*. Wiley-Blackwell, 1997, p. 348.

⁵ Kulick D., Schieffelin B. *Language Socialization* // *A Companion to Linguistic Anthropology* / ed. by Alessandro Duranti. Blackwell Publishing, 2004, p. 350.

збільшується кількість соціальних ролей, якими володіє людина, та соціальних спільнот, до яких вона належить. Найперша соціальна роль — бути дитиною своїх батьків, до якої з кожним наступним роком додаються нові (для прикладу, бути членом дитячого садка, учнем у школі, студентом в університеті, працівником на роботі).

Попри активне виконання своїх соціальних ролей, індивід також формує уявлення про інші, які не обіймає, спостерігаючи за життям близьких або незнайомих людей. Ставши ж частиною певного мовного середовища, людина вчиться пристосовувати мову до цілей бесіди та умов, у яких вона проходить. Ба більше, відбирає те, що необхідно для перебування у ньому, та відкидає те, що не приймається ним, нехарактерне для нього.

1.2. Динаміка вивчення мовної соціалізації

Американський мовознавець та етнолог Едвард Сепір присвятив безліч рядків, роздумуючи над тим, чим є мова та які її функції. Він характеризує мову як *«досконалий засіб для висловлення та спілкування»*⁶ (переклад — Р. Т.), а *«основною [її] функцією є комунікативна»*⁷ (переклад — Р. Т.).

Мова, за його словами, є і потужним фактором соціалізації, *«... мабуть, найбільш потужним, який тільки існує»*⁸ (переклад — Р. Т.). Таким робом, люди, які розділяють одні інтереси, обирають певну частину мови та послуговуються саме нею, яку Едвард Сепір називає *«підформою мови»*⁹ (переклад — Р. Т.). Ким можуть бути ці індивіди взагалі та один для одного зокрема? *«... сім'єю, студентами університету, профспілкою, покидьками суспільства, членами клубу, групою з чотирьох-п'яти друзів, які йдуть пліч-о-пліч впродовж усього життя, попри різні професійні зацікавлення...»*¹⁰ (переклад — Р. Т.). Так чи інакше, їх щось

---

⁶ Sapir E. *Language* // Encyclopedia of the Social Sciences. New York, Vol. 9, 1933, p. 155.

⁷ Sapir E. *Language*... p. 161.

⁸ Там само.

⁹ Там само.

¹⁰ Там само.

об'єднує: чи то спільне житло, чи то однаковий заклад для здобування вищої освіти, чи то одна і та ж професійна діяльність, чи то той самий неправильний крок. Бодай один складник їхнього життя збігається. *«Кожен з них прагне розвивати особливості [свого] мовлення, що несе символічну функцію відрізнити меншу групу від більшої, в якій її члени можуть бути повністю поглинені»¹¹* (переклад — Р. Т.), — стверджує автор. Висновуємо, що існують особливі слова та вислови, що застосовуються лише в межах визначеного колективу та чітко різняться його від будь-якого іншого.

Лінгвістичні антропологині Бембі Шиффелін та Елінор Очс у статті «Мовна соціалізація» висвітлюють мову як інтерактивний процес¹². Відтак кожен співрозмовник не є пасивним сприймачем, однак активним учасником взаємодії. *«Одне із завдань соціальної взаємодії полягає у створенні та підтримуванні відчуття спільного розуміння, коли [учасники бесіди] поділяють якісь припущення та обговорюють інші»¹³* (переклад — Р. Т.), — наголошують авторки. Співбесідники «соціалізують» одне одного у свої світи та формують ще один, який єднає їх. Тому потрібно не лише вміти правильно виказувати емоції та почуття, а й зчитувати емоційний фон співрозмовника. Ефект соціалізації спрацьовує так, що мовні звички спільноти, у якій перебуває індивід, визначають його поведінку: *«... «реальний світ» значною мірою несвідомо побудований на мовних звичках групи»¹⁴* (переклад — Р. Т.).

Та мова є не лише об'єднаною силою, а й чинником росту індивідуальності. Для прикладу, швидкість артикуляції, довжина і будова речень, діапазон словникового запасу — показники особистості. Говорячи про те, як особа виявляє себе у мовній взаємодії, Бембі Шиффелін та Елінор Очс пишуть: *«Діти вступають у вербальні взаємодії, що відбуваються в офіційних шкільних умовах, зі своїми*

---

¹¹ Там само.

¹² Schieffelin B., Ochs E. *Language Socialization* // Annual Review of Anthropology. Annual Reviews, Vol. 15, 1986, p. 165.

¹³ Там само.

¹⁴ Sapir E. *The status of linguistics as a science* // Selected Writings of Edward Sapir in Language, Culture and Personality / ed. D. G. Mandelbaum. Berkeley: Univ. Calif. Press, p. 162.

очікуваннями; різні життєві переживання сприяють характеру їхньої участі, процедурам інтерпретації, які вони використовують, та їхньому розумінню цих вербальних взаємодій»¹⁵ (переклад — Р. Т.). Не лише школярі, а й молодь та дорослі мають, так званий бекграунд, разом із чим вони відкривають двері дискусії.

Український вчений Флорій Бацевич пропонує таке визначення «соціалізації особистості»: «... [це] процес інтеграції індивіда в суспільство, у різноманітні типи соціальних спільнот шляхом засвоєння ним елементів культури, соціальних норм і цінностей, на основі яких формуються соціально значущі риси особистості»¹⁶. Ключовим є слово «засвоєння». Розуміємо, що соціальні групи мають у своєму арсеналі усталені норми (поведінкові, мовні). Так, новий член цієї групи повинен спершу ознайомитися з неписаними правилами, а згодом і освоїти їх, якщо бажає стати частиною загального цілого, тому центральним елементом соціалізації є пристосування. Ось як про адаптацію пише Флорій Бацевич: «У процесі соціалізації людина адаптується до умов соціуму, культури, норм, що формуються впродовж життєдіяльності суспільства, і своєю активністю перетворює їх на власні цінності, орієнтації, установки тощо»¹⁷. Індивід не тільки вчиться бути «своїм» серед інших, а і несвідомо перебирає погляди спільноти.

Яка ж роль відводиться мові у процесі соціалізації? Мова акумулює досвід поколінь, досвід товариства, досвід окремого члена, що відтак оприявнюється у розмові. «Оволодіваючи мовою, людина привласнює цей досвід, робить його складовою своєї особистості. Все це відображається в процесах спілкування, яке у кожній культурі має свої особливості»¹⁸, — твердить автор. Звісно, що кожен з нас засвоює лише певною мірою культурні знання, адже всі різні й грають інші соціальні ролі. Відповідно до рольового репертуару людини, впитуються ментальні особливості.

---

¹⁵ Schieffelin B., Ochs E. *Language Socialization...* p. 170.

¹⁶ Бацевич Ф. *Основи комунікативної лінгвістики*. К.: Академія, 2-ге видання, доповнене. 2009. с. 279.

¹⁷ Там само.

¹⁸ Там само, с. 280.

1.3. Маркери мовної соціалізації

«Члени соціальної групи послуговуються мовними ресурсами для конструювання та інтерпретації соціальних дій»¹⁹ (переклад — Р. Т.). Мовні ресурси ж можуть бути унікальними у кожному мовному середовищі, а тому і відрізнятимуть одне товариство від іншого, маркуватимуть. У нашому дослідженні ми розглянемо етикетні формули, соціолект, територіальний діалект та суржик як маркери мовної соціалізації.

1.3.1. Етикетні формули

Мовний етикет (правила мовленнєвої поведінки) формується історично й передається з покоління в покоління. Це своєрідна сукупність словесних форм ввічливості, використовуючи які мовець виявляє повагу до людини, з якою розмовляє, прагнучи порозумітися. За «Коротким тлумачним словником лінгвістичних термінів» Світлани Єрмоленко мовний етикет — це: «Система прийнятих у певному суспільстві формул спілкування, зокрема стійких висловів, для встановлення контакту та підтримання бесіди»²⁰.

Етикетні вирази — це обмежений набір слів, а їх вибір залежить від низки екстралінгвістичних чинників: соціальна роль, стать, вік, місце проживання, рівень освіти, мовна ситуація. До того ж, маючи національну специфіку, мовний етикет тісно пов'язаний з культурою та народними традиціями. Так, для прикладу, про український мовленнєвий етикет висловлюється професор Мирослав Стельмахович: «Український мовленнєвий етикет — явище прогресивне й суто національне, бо належить рідній (материнській) мові та відображає національний характер українця, його ментальність — склад розуму, самобутній спосіб мислення й світосприймання»²¹.

¹⁹ Schieffelin B., Ochs E. *Language Socialization // Annual Review of Anthropology*. Annual Reviews, Vol. 15, 1986, p. 171.

²⁰ Єрмоленко С. *Українська мова: Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів*. К.: Либідь, 2001. с. 94.

²¹ Стельмахович М. *Український мовленнєвий етикет*. Дивослово, №3, 1998. с. 20.

Прийнято також виокремлювати 15 різновидів стійких мовних висловів за умовами та змістом мовної ситуації в системі українського мовленнєвого етикету: звертання, вітання, знайомство, запрошення, прохання, вибачення, згода, незгода, скарга, втішання, комплімент, несхвалення, побажання, вдячність, прощання²². Стандартні етикетні одиниці вітання: *Доброго ранку! Доброго дня! Здорові були!*. Для звертань українці використовують кличний відмінок іменників (*приятелю, колего, вельможний пане*). Щоб попрощатися кажемо: *Прощайте! До зустрічі!*²³.

1.3.2. Соціальний та територіальний діалекти

Соціальний діалект, що скорочено соціолект, — мова окремої соціальної групи, одна з гілок загальнонародної мови. Утворюються соціолекти через соціальну та професійну диференціацію суспільства і є більш поширені в розмовній мові та менше, але все ж поширені на письмі, зокрема в художніх та публіцистичних текстах. Так, соціолекти характерні специфічним добиранням та вживанням слів і словосполучень, а вибір залежить від самих співбесідників як носіїв мови, їх роду занять, зацікавлень.

Різновидом соціолекту є сленг. Це розмовна мова, яка «... оцінюється суспільством як неофіційна («побутова», «фамільярна», «довірлива»)»²⁴, — пише докторка філологічних наук Леся Ставицька. Так, наявність сленгу свідчить, що мова — динамічна система, оскільки вона перебуває у постійному розвитку. Характерною ознакою сленгу є розмитість значень слів, де одні й ті ж можуть містити як позитивну, так і негативну конотацію. Сленговими є слова: *степуха* — стипендія, *шпора* — шпаргалка, *читалка* — читальний зал²⁵.

---

²² Шеломенцев В. *Етикет і сучасна культура спілкування*. К.: Лібра, 2003. с. 224-225.

²³ Плющ Н. *Формули ввічливості в системі українського мовного етикету* // Українська мова і сучасність. К., 1991, с. 92.

²⁴ Ставицька Л. *Арго, жаргон, сленг: Соціальна диференціація української мови*. К.: Критика, 2005. с. 40.

²⁵ Єрмоленко С. *Українська мова: Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів*. К.: Либідь, 2001. с. 160.

Хоч у спілкуванні сленг і використовує більшість, та популярним він залишається серед молоді, відтак існує й поняття «молодіжний сленг». Молодіжний сленг мінливий, що пояснюється зміною поколінь, а наміри його використання різні: бажання вразити, прагнення «живої» розмови, спротив до використання усталених фраз, зіткнення з новими реаліями.

Територіальний діалект — окрема форма мови, якою розмовляють люди певного географічного району (*я му ходити* — ходитиму, *вуйко* — дядько, *кибель* — відро, *когут* — півень, *пор'ядок* — порядок)²⁶. Вони об'єднані не лише спільністю території, а й духовно, часто розділяючи однакові історичні та культурні традиції.

Загалом структурований ланцюг діалектичних підвидів виглядає так: наріччя → діалект/говір → говірка. Наріччя відтак є найбільшою одиницею територіальної класифікації діалектів мови, що становить сукупність говірок, об'єднаних у говори.

Існує три групи наріч в українській мові:

- південно-західне;
- південно-східне;
- північне.

Південно-західне наріччя налічує три групи діалектів з поділом на говори:

- волинсько-подільська (волинський, подільський);
- галицько-буковинська (гуцульський, надсянський, наддністрянський, покутсько-буковинський);
- карпатська (бойківський, лемківський, закарпатський).

---

²⁶ Єрмоленко С. *Українська мова...* с. 49.

Південно-східне об'єднує середньонадніпрянський, слобожанський, та степовий говори, а північне наріччя — східнополіський, середньополіський та західнополіський²⁷.

1.3.3. Суржик та просторіччя

Коли елементи двох або декількох мов об'єднуються штучно та без дотримання норм, утворюється нечиста мова або суржик. *«... семантичне ядро слова суржик поєднує два елементи значення — змішування двох різних субстанцій і пониження якості утвореного внаслідок змішування продукту»²⁸*, — читаємо у «Суржик: між мовою і язиком» Лариси Масенко. Розуміємо, що два окремих цілих якісніші, ніж їхнє часткове поєднання.

Первісно йшлося про українсько-російський суржик, та зараз подібне явище побутує в багатьох мовах та країнах світу (французькій, німецькій; на Ямайці, у Нігерії, у США тощо). Щодо українсько-російського суржику український мовознавець Олександр Тараненко зазначає: *«... носій суржику намагається максимально наблизити свою мову до російської, що виявляється передусім на лексичному рівні, а неповне збереження в його мовленні української основи, зокрема на фонетичному й морфологічному рівнях пояснюється недостатнім володінням мовця російською мовою»²⁹*. Описану тенденцію простежуємо у прикладах суржику: *утром заходив сантехнік, дівочка така взросла, всьо вже переробив*³⁰.

Просторіччя є формою національної мови. Олександр Тараненко до просторіч відносить одиниці, які мають поширення на великій території функціонування української мови, не є відтак діалектно обмеженими, та не входять

²⁷ Бевзенко С. *Українська діалектологія*. К.: «Вища школа», 1980. с. 7.

²⁸ Масенко Л. *Суржик: між мовою і язиком*. К.: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2011. с. 4.

²⁹ Тараненко О. *Українсько-російський суржик: статус, тенденції, оцінки, прогнози* // Мовознавство. № 1, 2008, с. 18.

³⁰ Єрмоленко С. *Українська мова: Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів*. К.: Либідь, 2001. с. 179.

до літературної мови³¹. Можемо говорити про наддіалектний характер просторіч, оскільки вони зрозумілі для носіїв мови. Просторічною є така лексика: *опецьок, варнякати, дрихнути, фітюльки, пишик*³².

Тож мовна соціалізація, шляхом якої індивіди вступають в нове середовище та активно в ньому взаємодіють, може проявлятися у використанні таких вищезгаданих (та багатьох інших) маркерів: етикетних мовних формул, сленгових та діалектних слів, суржиків, просторіч. Так, у системі українського мовленнєвого етикету існує 15 різновидів стійких мовних висловів, з яких у нашому дослідженні ми розглянули етикетні одиниці вітання, прощання та звертання. Роздумуючи над сленгізмами як маркером мовної соціалізації, ми насамперед зосередили увагу на молодіжному сленгу, що є непостійним та змінним зі спектром намірів вживання. Щодо діалектних слів, то їх наявність у лексиконі залежить від перебування у певному географічному районі. У системі української мови нараховуємо три групи наріч, які діляться на говори та говірки. Суржик та просторічна лексика є не менш поширеними маркерами. Суржик твориться внаслідок об'єднання елементів двох або більше мов, просторіччя — через відхилення від граматичних, лексичних та інших норм літературної мови.

Застосування маркерів мовної соціалізації породжує саму ж соціалізацію за допомогою мови, а існування мовної соціалізації як такої слугує аргументом на користь того, що мова — явище суспільне.

---

³¹ Тараненко О. *Новий словник української мови (концепція і принципи укладання словника)*. К.; Кам'янець–Подільський, 1996. с. 118.

³² Єрмоленко С. *Українська мова...* с. 143.

РОЗДІЛ II

МОВНИЙ СВІТ ПЕРШОКУРСНИКІВ УКУ

2.1. Освіта як інститут соціалізації та самореалізації людини: як соціалізуються першокурсники УКУ?

Існує щонайменше п'ять соціальних інститутів, тобто організованих об'єднань людей, які виконують визначені соціально-важливі функції, — сімейний, політичний, економічний, освітній, релігійний. Кожен з них вартує окремого детального розгляду, тому в нашому дослідженні ми зупинимося лише на одному освітньому соціальному інституті.

Навчання в університеті — один з етапів здобуття освіти. Університет же об'єднує і тих, хто бажає навчитися, і тих, хто хоче вчитися, та є мовним середовищем, у якому відбувається соціалізація мовних особистостей. Відтак для ґрунтовного аналізу мовної соціалізації студентів УКУ було проведено 9 дослідницьких інтерв'ю серед першокурсників цього університету, загальною тривалістю в майже дві години. Відбір студентів-першокурсників відбувався за такими критеріями: стать, вік, місто, рідна мова, спеціальність. Опитано студентів культурології (1), соціології (2), психології (1), соціальної роботи (1), Етики-Політики-Економіки (2), комп'ютерних наук (1), історії (1), серед яких:

- 8 осіб жіночої статі та 1 особа чоловічої;
- особи віком від 17 до 21 року;
- люди із Західної, Східної та Південної України, а саме зі Львова (3) та області (2), Тернополя (1), Харкова (1), Дніпра (1) та Миколаєва (1);
- мовці, чії рідні мови: українська (6), українська та російська (2), українська та болгарська (1).

Список обговорюваних впродовж інтерв'ю питань такий:

1. Чому саме УКУ? Яким був вирішальний фактор вибору?

2. Що, на Вашу думку, відрізняє студентів УКУ від студентів інших університетів?
3. Чи виникали у Вас мовні труднощі, коли Ви вступили в УКУ?
4. Як змінилося Ваше мовлення після вступу в УКУ? Що нового додалось або чого більше немає?
5. Як Ви вітаєтесь та прощаєтесь з викладачами, працівниками та студентами УКУ?
6. Чи є якісь уківські слова, до яких Ви ще не звикли?
7. Про що найбільше говорять уківці? Які теми є найпопулярнішими?
8. Що особливого в УКУ? Які 3 слова можуть охарактеризувати цей університет?

Відповіді першокурсників вже на перше питання підтверджують думку, що вищий навчальний заклад як соціальний інститут формує пізнавальні компетенції студентів шляхом провадження певної політики та вирішення особливих правил поведінки. Так, УКУ має власну візію та місію, яку всіляко поширює не лише серед студентів, а й поміж викладачів та працівників. У такий спосіб над цим роздумують першокурсники:

1. *«... мойї сім'ї і мені дуже подобається сама оця політика УКУ, що ніякого хабарництва, все будується на чесності, на взаємоповазі один до одного»* (див. Додаток 2).
2. *«... ше плюс — це те, що немає *корупції і що викладачі викладають, *реально, вони викладають»* (див. Додаток 4).
3. *«... я зрозуміла, що є якісь певні нюанси державної освіти [корупційні моменти], які мене дещо бентежили. І тут я знайшла для себе УКУ, (.) і дуже-дуже сподівалася на те, що їх там не було, і досі їх там не знайшла»* (див. Додаток 5).
4. *«... це реально хороша освіта, це прям освіта світового зразка, що тут немає ні корупції, ні академічної недоброчесності, ні викладачів, які не хочуть насправді викладати, а хочуть, там, я не знаю, завалити чи взяти хабаря»* (див. Додаток 7).

Академічна доброчесність, повага один до одного, виховання гідних людей — основні засади політики УКУ.

Ефективне поширення відповідного світобачення з боку університету відбувається через об'єднання та гуртування власної спільноти. Спільнота — одне зі слів, яке часто називали першокурсники-доповідачі, даючи відповідь на питання, з чим у них асоціюється УКУ. Синонімічними також були слова «дружба» та «сім'я», а іншими, які звучали: ентузіазм, можливості, формація, середовище, продуманість, гнучкість, майбутнє, вірність. Неабияке значення УКУ наділяє взаємодії студентів між собою та усіх, чия діяльність дотична до цього університету, що починають розуміти й першокурсники:

5. *«... дуже подобається те, що в нас розвинена культура::: тімбілдіngu. Навіть те, що перший наш тиждень тут — це була орієнтаційна сесія, де нас всіх просто перезнайомили один з одним, нас познайомили з другим курсом наших програм, тобто це вже був якийсь *контакт. А::: є просто діти, яких одразу викинули на навчання з першого вересня, їм не дали друг з другом познайомитися» (див. Додаток 2).*
6. *«... дуже допомогло [проведення інтеграційної сесії], бо ти ж і орієнтуєшся, і коли в тебе навчання почалось ти вже знаєш, що ти після навчання підеш у *трапезну, і ти знаєш, що там буде. А не якась {s} таємна трапезна, ну що там будуть зі свічками стояти, ну, звучить же страшно» (див. Додаток 3).*

Український католицький університет соціалізує та виховує. Процеси соціалізації та виховання протікають схоже, та говорячи про перший маємо на увазі радше неспеціальний вплив, тоді як у другому випадку йдеться про цілеспрямовані, чітко направлені дії. Результатом й того, й іншого є прищеплення певних рис та якостей.

7. *«Я думаю, це один такий з дуже небагатьох університетів, який артикулює якусь свою місію і свої цінності. І те, що це робиться, так*

само якось стає звичним і для студентів. Це входить навіть в їхній словник, в їхню розмову, в їхній дискурс. Вони починають про це теж говорити» (див. Додаток 1).

Так висловлюється респондентка про УКУ та його студентів, вкотре доводячи, що пропагування чогось в межах певного мовного середовища часто веде до його сприйняття, а потім і прийняття мовними особистостями.

Український мовознавець Анатолій Зеленько на позначення згаданого явища використовує термін «інтеріоризація» (з французької перекладаємо як «перехід зовні всередину»). Зокрема, автор пише, що людська психіка формується шляхом трансформації зовнішньої соціальної форми спілкування між людьми в психічну діяльність окремої особи³³. Поняття інтеріоризації визначає стиль навчального процесу уківців. Спершу вони обговорюють усі освітні моменти:

8. *«... про навчання, що за предмет. Це не виходить з розмов, не втрачає актуальності» (див. Додаток 1).*
9. *«... у нас найпопулярніші теми, то є на рахунок домашнього завдання і групових робіт, як їх виконувати і що вже дедлайни тиснуть» (див. Додаток 4).*
10. *«... те, що я найчастіше чула — це щось пов'язане з навчанням, там, обговорення якихось завдань, там, того, доки їх потрібно виконати» (див. Додаток 5).*
11. *«... насправді найбільше ми обговорюємо, ну, навчання, як не дивно, та» (див. Додаток 6).*
12. *«... ми більше говоримо про навчання, ніж інші, тому що, я не знаю, тому що людям це не тільки важливо, а ще й **цікаво, мабуть» (див. Додаток 7).*

---

³³ Зеленько А. Про становлення семасіології у філософсько-психологічному осмисленні: стан і перспективи. Луганськ: Альма-матер, 2005. с. 149.

Згодом, коли розмови усіх переходять у внутрішній аналіз кожного, студентам УКУ стають притаманними, для прикладу, працьовитість та завзятість, що і відрізняє їх від студентів інших університетів:

13. *«... дуже **працелаштовані студенти» (див. Додаток 3).*
14. *«... така (0.4) різюча відмінність буде в тому, (.) що студенту УКУ цікаво абсолютно все. Ну, тобто навіть те, що ніяк не стосується, їхньої якоїсь безпосередньо **спеціальності чи якихось, там, студентських **організацій, в яких вони беруть участь» (див. Додаток 5).*
15. *«... більше знають, чого вони хочуть» (див. Додаток 8).*
16. *«... студенти УКУ *розумні в тому плані, що вони такі супер всебічно розвинені» (див. Додаток 9).*

З розлогих відповідей респондентів розуміємо, що освіта — компонент та продукт соціалізації. У процесі безперестанного здобуття тих чи інших навчальних компетенцій людина соціалізується, пристосовується до певного мовного середовища, відбувається її розвиток як особистості.

2.2. Особливості мовлення першокурсників УКУ

Те, про що ми говоримо, і як ми це робимо часто залежить від мовних середовищ, в яких ми перебуваємо. Так, в межах університету завжди актуальною буде формальність, а мовлення ставатиме більш діловим та науковим. Відповідаючи на питання: «Як змінилося Ваше мовлення після вступу в УКУ? Що нового додалось або чого більше немає?», першокурсники УКУ казали:

17. *«... змінилося те, що стало більше якоїсь такої, напевно, формальної, *формального такого мовлення через те, що спілкування з викладачами, з адміністрацією, в перший рік його дуже багато» (див. Додаток 1).*
18. *«... почала розуміти більше слова якісь, там, трансгуманізм, патерналізм, ше шось таке» (див. Додаток 6).*

19. *«... в мене дуже розвинувся словниковий запас, тому що, там, такі якісь терміни наукові кидають, я швиденько гуглю, що це означає, бо треба знати таке» (див. Додаток 9).*

Зрештою все більше українських дидактів погоджуються з думкою про залучення для студентів якнайширшого набору структур фахового ділового мовлення, а також опанування мовними нормами на прикладах ситуацій, наближених до справжніх професійно-ділових³⁴.

Ба більше, навчання в університеті спонукає говорити правильно, наприклад, без лексичних помилок. Опрацювання джерел, що рясніють літературною мовою, виступи на семінарах у кваліфікованих викладачів — мотивують переглянути своє мовлення та очистити його, якщо це потрібно. Відгукується це і першокурсникам УКУ:

20. *«... я сама себе почала контролювати, це якось неосознанно в мене відбулося, але я набагато більше використовую саме українських якихось (.) замін для слів. (.) І просто стараюсь якось себе контролювати, щоб не::: використовувати російські слова, які в мені вже вжилися» (див. Додаток 2).*
21. *«... я вже з школи якось змінювала свою мову через те, що раніше було дуже багато русизмів через те, що я споживала дуже багато російськомовного контенту, і я якось в школі вже почала очищувати свій інфопростір від того всього. Тому можу сказати, що УКУ, він є просто (.) місцем, де я продовжую оцю справу, або (.) можна сказати, що радше закріплюю свої (.) мовні звички, навички, не знаю, як точно сказати» (див. Додаток 4).*
22. *«... моя кураторка в колегіумі філологиня за освітою, і при ній я стараюся вибілювати свою мову, не для неї, а для *себе, бо говорити чисто — це добре, це так має бути» (див. Додаток 5).*

---

³⁴ Онкович Г. *Теоретичні основи використання ЗМІ у навчанні української мови студентів-нефілологів*. К., 1995. с. 4.

23. *«... намагаюсь за новим правописом більше писати чи говорити. Оці всі закінчення, до прикладу, любоВИ, пристрасТИ, отакі штучки» (див. Додаток 8).*

2.2.1. Уківський сленг

Як і відбувається не в одному мовному колективі, серед студентів УКУ панує їхній сленг: локальні слова, вирази, скорочення, привітання. Часто на території університету можна почути, як між собою вітаються християнським привітом «Слава Ісусу Христу», а у відповідь — «Слава навіки». Можливі й інші форми привітання відповідно до християнських свят. Для прикладу, «Христос Рождається», «Христос Воскрес». Існують також особливі назви певних місць: місце, де проживають студенти — колегіум, де студенти, працівники, викладачі УКУ та інші харчуються — трапезна.

Уківський сленг є певним викликом для першокурсників УКУ: слова є новими та невідомими, їх часто можна плутати чи забувати. Першокурсники, коли відповідають на питання «Чи є якісь уківські слова, до яких Ви ще не звикли?», доповідають:

24. *«... трапезна і колегіум, вони такі (.) загальні назви, можна так сказати, але саме у контексті УКУ вони для мене стали новими і пов'язуються для мене тепер з УКУ. <...> Мені ще подобається, коли вітаються, не знаю, «Ку-ку» або кажуть «Ку-ку, а я в УКУ», або «У КУпочці»» (див. Додаток 4).*

25. *«... досі плутаю студенторіум і студпростір <...>. Спочатку не розумів, що таке БФК, і::: не міг його знайти» (див. Додаток 7).*

26. *«... завантажила собі путівничок для студента і там були всякі сленгові штучки, і я з ними, та, спочатку ознайомила, але все одно було трішки складно звикнути, там, К2, ЦШ, (.) отаке вот» (див. Додаток 8).*

Трапляється й так, що вживанням деяких слів зловживають, що відтак негативно сприймається студентами:

27. *«... є якісь фрази, які вже трошки, перекошує, тому що їх тут так багато говорять і часом вони вже зовсім втрачають якийсь свій зміст, бо ними так зловживають, там - {f} місія, цінності, Біблія, мученики, маргінали, свідчити, служити, спілкуватися ((сміх)) . Деколи цього дуже забагато» (див. Додаток 1).*

До того ж через різні упередження, зокрема релігійні, не всі мовці можуть використовувати певні слова чи фрази, а саме форму привітання «Слава Ісусу Христу»:

28. *«(.) Не звикла і::: не впевнена, що, можливо, буду використовувати ось саме Слава Ісусу Христу, але лише через те, що я сама невіруюча» (див. Додаток 3).*

Водночас побутує тенденція, що атеїсти чи агностики також активно використовують вищезгаданий привіт, сприймаючи його як своєрідну університетську традицію:

29. *«Мені дуже імponує ця традиція, наша уківська, що ми це робимо не з якоїсь, ну, що це роблять всі люди, незалежно від якоїсь релігійної приналежності. Бо я, оскільки віруюча, для мене це ще й важливо. Але не менш приємно, що є агностики, є атеїсти, є представники інших якихось релігій, які також поважають уківську традицію і теж, ну, воно *об'єднує, воно робить нас такими дуже особливими» (див. Додаток 5).*

Неодноразово респонденти згадували й те, що уківський сленг, як і будь-який інший, незрозумілий стороннім, тобто людям, які не входять до цього мовного колективу.

30. «... хоча для деяких людей, я кажу до них «я живу в колегіумі», а вони кажуть, що це гуртожиток, я кажу «ну майже, не зовсім, най вам буде гуртожиток, але то є колегіум»» (див. Додаток 4).
31. «... особливо я це помітила в спілкуванні зі своїми друзями з інших університетів. Коли розказують, як їх страшно годують в їдальні, а я така «А В МЕНЕ В ТРАПЕЗНІЙ ПОДАЮТЬ ТАКЕ, ледве як не в ресторанах якихось», і вони дивляться на мене зачудованими очима. Те саме, коли говорю слово колегіум, вони такі, «шо», я кажу «колегіум», а вони такі — «гуртожиток». Ні, гуртожиток — то абсолютно інше, у вас там в гуртожитках абсолютно, по-перше, інші умови життя, а, по-друге, вами так не займаються, як нами в колегіумі — понеділкові зустрічі, різноманітні колегівки. Це не гуртожиток, ніякий не гуртожиток» (див. Додаток 5).
32. «... коли я говорю своїй сім'ї, що я йду в трапезну, а не в їдальню, на мене дивляться так «ти йдеш в трапезну», я кажу «ну та». Або, там, *колегіум. Або там «а в нас в середу має бути колегівка», а мама така «шо це, шо це за колегівка». Ось, ну якісь такі фразочки є, але, мені здається, що це, навпаки, класно, бо це підкреслює якусь автентичність університету і шось таке своє, тому абсолютно ок» (див. Додаток 6).

2.2.2. Російськомовні студенти та західні говірки

Мовна ситуація УКУ унікальна і тим, що університет розташований у Львові, що на Західній Україні, куди з'їжджаються студенти з різних куточків України, зокрема зі Східної, Центральної та Південної. Їх мовлення часто суржикове, а в УКУ, на заході нашої країни, вони стикаються з діалектними словами. Погляньмо, як адаптуються в новому мовному середовищі студенти, чия друга рідна мова російська:

33. «... є одне таке львівське, що я від багатьох чую, слово *зупка. Воно мене настільки дратує, я зовсім не розумію, чому не можна сказати

суп. Я привикла казати або суп, або супчик. І навіть пам'ятаю в ресторані в меню побачила гарбузова зупка і я сиділа, думаю «чому::: зупка». Я якось ще досі не можу до цього слова звикнути» (див. Додаток 2).

34. *«... інколи шукаєш слова, інколи важко щось перекласти. Я інколи, коли ((сміх)) розмовляю, коли кажу про щось емоційне я вже переходжу на російську, тому що, ну, {} нет времени мне подбирать все вот эти ваши слова» (див. Додаток 3).*

35. *«... інколи бувають такі::: питання стосовно деяких діалектизмів, я б сказав. Як там, **шкари чи::: (0.11) твари ((сміх)), слова, які я ніколи не чув до того» (див. Додаток 7).*

Висновуємо, що у російськомовних студентів повинен пройти етап адаптації до низки діалектних слів, які можна почути на території Львова. До того ж для тих, хто раніше часто послуговувався російською мовою може бути складно одразу пригадати слово українською, а в стані злості чи будь-якому іншому, коли людина не контролює свої емоції, легше висловитись укоріненою мовою: *«Найбільш укоріненою є та мова, вживання якої вимагає від мовця найменших когнітивних (мисленневих і мозкових) зусиль»³⁵*. Однак варто розмежовувати поняття вкоріненості мови та її домінантності, оскільки залежно від сфери застосування домінантною може стати й менш укорінена мова.

Студенти із Західної України ж не соромлять діалектизмів, які побутують у їхньому мовленні, активно вживають їх та пояснюють студентам з інших міст.

36. *«Коли я спілкуюсь з людьми з центрально-східних регіонів, ну, в принципі, не тільки з центрально-східних, а взагалі все, що далі*

---

³⁵ Жаботинська С. Домінантність української мови в умовах білінгвізму: нейрокогнітивні чинники [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://eprints.cdu.edu.ua/3113/1/cgiirbis_64%20%2831%29.pdf

Галичини, я дуже стараюся вживати час від часу якісь такі-от *галицькі слова, але щоб вони були зрозумілі в контексті, бо, ну, мені дуже важлива моя ідентичність як **галичанки. І я хочу це якось людям поширювати і показувати, що в Україні є така **Галичина, в нас є такі слова» (див. Додаток 5).

Відгадування діалектних слів перетворюється навіть у певну активність, що об'єднує першокурсників як спільне заняття:

37. *«... в мене є подружка тожте, ми з нею подружилися, і я шось там кажу. Ну, я беру, там, плин і йду мити посуду. І вона така «ПЛИН, це що таке?». <...> І ми інколи в таких штуках не розуміємся, але це дуже весело, коли вона відгадує (.) львівські якісь **слова» (див. Додаток 9).*

Розуміємо, що мовлення першокурсників після вступу в УКУ, тобто в новому мовному середовищі, починає поступово змінюватися: стає більш діловим, літературним, подекуди діалектним.

2.2.3. Світова ситуація як зовнішній вплив на мовлення

Мова, будучи динамічною системою, невпинно фіксує трансформації. Чинники, які зумовлюють мовні зміни бувають зовнішні та внутрішні або ж екстралінгвальні та інтралінгвальні. Внутрішньомовні причини розвитку мови закладені в самій мові (усунення полісемії, уточнення та деталізація певного поняття) і не залежать від суспільного прогресу, водночас зовнішні чинники надходять із зовнішнього середовища, до них відносимо: культурні, економічні або політичні зв'язки між народами, історичні події, науково-технічний прогрес, авторитет певної мови. Так, історичною подією, що стала зовнішнім чинником, який зумовив мовні зміни, є пандемія коронавірусної хвороби. Оскільки захворювання охопило весь світ та торкнулось багатьох, про його перебіг, можливі прогнози закінчення, правила поведінки велося безліч бесід. Можемо говорити про те, що дискурс COVID-19 був сформований внаслідок відповідної комунікації у

сфері політики, економіки і, звісно, епідеміології. Словниковий запас мовців все частіше поповнювали такі слова та словосполучення: маска, вакцинація, локдаун, карантин, антисептик, онлайн, зберігати дистанцію, залишатися вдома. Ба більше, утворився термін «неоковідокон» на позначення особливого набору неологізмів коронавірусної тематики.

Набувши глобальності, розмови про COVID-19 перетворилися і в спосіб соціалізуватись: співрозмовники проявляли свою обізнаність, ділилися особистими історіями, переживаннями, побоюваннями. Запитуючи студентів, які дали згоду на проведення інтерв'ю, які теми серед уківців є популярними, неодноразово можна було почути:

38. *«... якщо щось поза парами, то якусь там ситуацію взагалі::: в світі. Очевидно, що обговорюють вакцинацію і всі ці (.) карантинні::: обмеження:::»* (див. Додаток 1).
39. *«... останнім часом багато людей спілкуються про вакцинацію»* (див. Додаток 2).
40. *«... я же є в бесідах оцих УКУ, то багато хто з них говорять про вакцинацію. Така досить популярна тема»* (див. Додаток 4).

2.3. Перемикання кодів у першокурсників УКУ

Говорячи про укорінену та домінуючу мови, а саме про перескакування з української на російську, нам йшлося про явище перемикання кодів, про міжмовний перехід. Важливо, що кодове переключення — це не тільки про феномен переходу в розмові від однієї мови до іншої й навпаки, а й про реакцію співрозмовників на зміну соціальної ситуації мовленнєвого акту. Залежно від умов комунікації мовець може переходити як з мови на мову, так і з діалекту на діалект або стилю на стиль. Подібне траплялося і зі студентами УКУ, коли вони переходили з одного мовного середовища до іншого:

41. *«... часом бувало таке, що були якісь такі тижні, коли дуже багато часу провела на кампусі, вийшла за кампус, і мене якось перемкнуло, що*

тут вже не можна вітатися, типу тут вже не так прийнято вітатися — Слава Ісусу Христу. І я зрозуміла, наскільки я засиділася в цій бульбашиці» (див. Додаток 1).

42. *«... вийшла в місто, і, ну, заходжу до магазину, вітаюся з продавчиною і сказала Слава Ісусу Христу, вона на мене трошки специфічно подивилась. <...> Це було абсолютно вже якось підсвідомо, це вже був мій приблизно третій тиждень перебування у Львові і в уківському середовищі, в принципі. (.) Моїм викладачам з мого іншого університету теж часом буває трішечки так, вони на мене специфічно дивляться, бо, ну, (.) традиція вітатися Слава Ісусу Христу, вона притаманна католицькому університету, і коли ти вітаєшся так в більш буденному житті, то:::, (.) а не в церкві, припустимо, то люди трохи можуть дивитись специфічно» (див. Додаток 5).*

43. *«... коли їздив додому, я мало не сказав на київському вокзалі Слава Ісусу Христу до охоронця через звичку» (див. Додаток 7).*

Бачимо, що кожна з ситуацій полягає у несвідомій дії мовців, а саме у неусвідомленому вживанні етикетної формули привітання «Слава Ісусу Христу» поза межами Українського католицького університету (у магазині, в іншому університеті, на вокзалі). Пояснюється це тривалим проміжком часу, проведеним на території УКУ чи навіть онлайн, не фізично, однак все ж в межах уківського життя. Вислів «Слава Ісусу Христу» виступає субкодом, є конструкцією релігійно-проповідницького стилю. Так, кожна мова є кодом, а діалекти та стилі — субкодами. Залежно від умов спілкування мовець використовує ті чи інші коди і субкоди. Субкод є різновидом коду з меншим обсягом та набором функцій, вужчою сферою використання.

Відтак завдяки проведеним інтерв'ю вдалося підтвердити думку про те, що:

1. Університет є одним із мовних середовищ, в якому відбувається мовна соціалізація. Ба навіть більше, політика закладів вищої освіти, зокрема

УКУ, може задавати умовні рамки мовної поведінки, що чинить вплив і на протікання процесу мовної соціалізації.

2. Мовлення студентів часто ділове, наукове, літературне, що зумовлено умовами їх спілкування (університет — осередок формальностей).
3. Як часто буває в мовних колективах, в УКУ твориться уківський сленг, що характерний особливою формою вітання (християнський привіт) та унікальним найменуванням фізичних місць (трапезна, колегіум).
4. Уківський сленг незрозумілий стороннім індивідам, що не належать до цього мовного середовища.
5. Студенти УКУ стикаються із явищем перемикування кодів. Оскільки ми є членами багатьох мовних середовищ, то переходячи з одного в інше фізично, іноді не перемикаємось ментально, мовно.

ВИСНОВКИ

Поглядів на природу та сутність мови існує щонайменше три: мова — явище біологічне/психічне/суспільне. Оскільки кожен з поглядів має прихильників, то усі вони достатньо аргументовані та доцільні.

У нашому дослідженні ми схилиємось до мови як явища суспільного, аналізуючи протікання процесу мовної соціалізації. Едвард Сепір, Бембі Шиффелін, Еліно́р О́чс, Флорі́й Ба́цевич — головні вчені, наукові надбання яких ми розглянули та хронологічно подали у динаміці їхніх теорій явища мовної соціалізації. Так, кожен із вже згаданих лінгвістів стверджував, що за допомогою мови відбувається інтеграція індивіда у мовне середовище, з тим що той підлаштовує мовлення, яке може проявлятися у використанні спеціальних слів та висловів, способі подання інформації, певній інтонації, для успішної комунікації. Розуміємо, що мовна соціалізація є налагодженням взаємодії за допомогою мови.

Маркери мовної соціалізації є тими мовними ресурсами, що конструюють соціальні дії. Через унікальність мовних середовищ, маркери різняться від одного до іншого. Мовним середовищем, яке стало предметом нашого дослідження, є вищий навчальний заклад Український католицький університет, а виокремленими маркерами: етикетні мовні формули, соціальний та територіальний діалекти, суржик та просторіччя. Зумовлено це тим, що університет — це зібрання молодого покоління, тому виправдано є поява молодіжного сленгу. До того ж кожен вищий заклад освіти гуртує студентів з різних куточків країни, відтак їх мовлення рясніє суржи́ком, просторіччями та діалектизмами. Залежно від місця проживання студенти використовують характерні суржикові, просторічні, діалектні слова тих територій.

Для підтвердження гіпотези, що вищий навчальний заклад є окремим мовним середовищем, де серед його членів твориться неповторний сленг, ми провели дев'ять дослідницьких інтерв'ю серед першокурсників УКУ в першому семестрі 2021-22 навчального року. Адже саме вони є новаками уківського зі

свіжими враженнями та думками, які активно соціалізуються. Відтак опитано студентів культурології, соціології, психології, соціальної роботи, Етики-Політики-Економіки, комп'ютерних наук та історії. Серед них:

- 8 осіб жіночої та 1 особа чоловічої статі;
- особи віком від 17 до 21 року;
- люди із Західної, Східної та Південної України;
- мовці, чії рідні мови: українська, українська та російська, українська та болгарська.

Розмови були побудовані на основі питань про:

- вирішальний фактор вибору УКУ;
- відмінність між студентами УКУ та студентами інших університетів;
- мовні труднощі та зміни в мовленні після вступу в УКУ;
- поширені форми вітання та прощання в УКУ;
- уківський сленг;
- популярні теми до обговорення серед уківців;
- особливості УКУ.

Відповіді студентів на запропоновані питання засвідчують, що університети поруч з іншими соціальними інститутами (сімейним, політичним, економічним, релігійним) є мовними середовищами зі своєю політикою. Респонденти говорили про особливі атмосферу та процес ведення навчання в УКУ.

Визнано й те, що серед уківців панує окремий сленг. Уківський сленг передбачає вживання особливих етикетних формул привітання та своєрідне найменування фізичних місць. На території УКУ заведено вітатись «Слава Ісусу Христу», місце прийому їжі називати трапезною, а не їдальнею, а університетське місце проживання студентів — колегіумом, а не гуртожитком. Такий сленг, звісно, малозрозумілий тим, хто не пов'язаний з УКУ: не працює та не вчиться тут.

Характерними є й теми для розмови. Оскільки університет є осередком здобування знань, студенти найчастіше спілкуються про те, що їх і об'єднало — навчання. Вони говорять про домашні завдання, пари, реченці. Бесіди про те, як пройшов семінар, якою цікавою була лекція, яке важливе питання порушив викладач, — зближують та єднують.

Та кожне мовне середовище все ж піддається впливу, яким би закритим від сторонніх воно не було. Впливи мають різне забарвлення, тому можуть бути більш локальними або, навпаки, глобальними. З 2020 року глобальні корективи у наш спосіб життя, а тому й в комунікацію, внесла пандемія. Ми почали не лише по-іншому поводитися, а й про інше говорити. Відбилося це і на першокурсниках, для яких ще одним маркером соціалізації стала ковідна лексика. Неодноразово під час інтерв'ю лунали висловлення щодо навчання онлайн, замість звичного офлайн, а також щодо вакцинацій та карантину.

Також через те, що студенти УКУ є членами не лише уківського мовного середовища, у них іноді виникає перемикання кодів. Зокрема, троє респондентів згадали про випадки вживання характерного для УКУ привіту «Слава Ісусу Христу» в іншому мовному середовищі.

Влучно буде підсумувати, що мовна соціалізація є іншою в кожному новому мовному середовищі та часовому проміжку, а відтак і її маркери. Вона є змінною, але завжди була, є та буде там, де є двоє та більше людей. Мовна соціалізація веде людину через ціле її життя. Одним з мовних середовищ, в яке вступає більшість, є освітнє. Університет дарує нам не лише професійні можливості, а й насамперед людей. Успішно соціалізувавшись, можна стати членом університетського кола й вдало провести студентські роки.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Бевзенко С. *Українська діалектологія*. К.: «Вища школа», 1980. 242 с.
2. Бацевич Ф. *Основи комунікативної лінгвістики*. К.: Академія, 2-ге видання, доповнене. 2009. 376 с.
3. Гіденс Е. *Соціологія*; пер. з англ. В. Шовкун, А. Олійник. К.: Основи, 1999. 726 с.
4. Єрмоленко С. *Українська мова: Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів*. К.: Либідь, 2001. 224 с.
5. Жаботинська С. *Домінантність української мови в умовах білінгвізму: нейрокогнітивні чинники* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://eprints.cdu.edu.ua/3113/1/cgiirbis_64%20%2831%29.pdf
6. Зеленько А. *Про становлення семасіології у філософсько-психологічному осмисленні: стан і перспективи*. Луганськ: Альма-матер, 2005. 199 с.
7. Масенко Л. *Суржик: між мовою і язиком*. К.: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2011. 135 с.
8. Онкович Г. *Теоретичні основи використання ЗМІ у навчанні української мови студентів-нефілологів*. К., 1995. 40 с.
9. Плющ Н. *Формули ввічливості в системі українського мовного етикету* // Українська мова і сучасність. К., 1991, с. 90-96.
10. Ставицька Л. *Арго, жаргон, сленг: Соціальна диференціація української мови*. К.: Критика, 2005. 464 с.
11. Стельмахович М. *Український мовленнєвий етикет*. Дивослово, №3, 1998. с. 20-21.
12. Тараненко О. *Новий словник української мови (концепція і принципи укладання словника)*. К.; Кам'янець–Подільський, 1996. 171 с.
13. Тараненко О. *Українсько-російський суржик: статус, тенденції, оцінки, прогнози* // Мовознавство. № 1, 2008, с. 14-30.
14. Шеломенцев В. *Етикет і сучасна культура спілкування*. К.: Лібра, 2003. 416 с.

15. Foley W. *Language Socialization* // *Anthropological Linguistics: An Introduction*. Wiley-Blackwell, 1997, p. 514.
16. Kulick D., Schieffelin B. *Language Socialization* // *A Companion to Linguistic Anthropology* / ed. by Alessandro Duranti. Blackwell Publishing, 2004, p. 349-369.
17. Lee J. S., Bucholtz M. *Language Socialization Across Learning Spaces* // *The Handbook of Classroom Discourse and Interaction*, 2015, p. 319-336.
18. Sapir E. *Language* // *Encyclopedia of the Social Sciences*. New York, Vol. 9, 1933, p. 155-169.
19. Sapir E. *The status of linguistics as a science* // *Selected Writings of Edward Sapir in Language, Culture and Personality* / ed. D. G. Mandelbaum. Berkeley: Univ. Calif. Press, p. 160-166.
20. Schieffelin B., Ochs E. *Language Socialization* // *Annual Review of Anthropology*. Annual Reviews, Vol. 15, 1986, p. 163-191.

Дата: 18 жовтня 2021 рік.

Тривалість: 14 хвилин та 11 секунд.

Учасники: інтерв'юер — Романишин Таїсія, респондент — Римарук Катерина.

РТ: Скажи мені, будь ласка, чому саме УКУ?

РК: (.) Так, якщо коротко:::, якщо коротко. Ну:::, напевно, тому що (0.5) я думала між освітою::: за кордоном за своєю спеціальністю, продовжувати вчитися за тією спеціальністю, в якій я здобула попередню освіту, або також думала про те, щоб здобути гуманітарну спеціальність тут, яка буде більш-менш дотичною. Мене цікавило мистецтвознавство, філософія, в більшості якісь такі напрямки. І:::, в принципі, культурологія так чи інакше поєднується. (.) Тому я відштовхувалася від спеціальності, мені так здається. Але ще до того як я тут вчилася, велика частина моїх друзів, вони вчать тут чи мають якісь тут проекти чи близьку дотичність. Тому для мене було вже таке знайоме середовище, дуже мені воно близьке. Якимось дуже органічно вийшло, що я обрала УКУ ((сміх)).

РТ: Тобто вирішальними факторами стали спеціальність і::: близькі люди, які пов'язані з УКУ, (.) правильно?

РК: Ну, я думаю, що якість освіти, яка тут є. Бо ці близькі люди, я мала можливість ближче зрозуміти, краще зрозуміти, як саме тут відбувається навчання і процес, що взагалі за університет, чим він відрізняється від державних. Я думала про вуз 1, про ще якісь інші університети в Києві.

РТ: А що, на твою думку, відрізняє студентів УКУ від студентів інших університетів?

РК: О:::, я думаю, це якесь таке відчуття привілейованості. Особливо першокурсники — це зашквал якоїсь такої уявної вищості ((сміх)). Це дуже часто можна зустріти. (.) Я думаю, це один такий з дуже небагатьох університетів, який артикулює якусь свою місію і свої цінності. І те, що це робиться, так само якимось стає звичним і для студентів. Це входить навіть в їхній словник, в їхню розмову, в їхній дискурс. Вони починають про це теж говорити. (.) Ну показники ЗНО — це таке ((сміх)), не знаю, дуже::: формально, як на мене.

РТ: Гарзд, тобто якимось у мовленні простежується місія УКУ і цінності, про що ти сказала раніше. (.) Добре, а чи виникали у тебе мовні труднощі, коли ти поступила в УКУ?

РК: Типу, що мені відібрало мову від того, як все класно ((сміх))?

РТ: ((сміх)) Можливо.

РК: ((сміх)) Не знаю, (.) я б не сказала, що це прям якісь такі мовні труднощі були.

РТ: Ну, коли ти зустрілась з своїми одногрупниками, чи все відбувалося так, як і в звичному житті, як ти спілкуєшся з друзями, близькими, рідними, чи щось змінювалося?

РК: *Можливо, змінилося те, що стало більше якоїсь такої, напевно, формальної, *формального такого мовлення через те, що спілкування з викладачами, з адміністрацією, в перший рік його дуже багато. Бо раніше:::, поки я закінчила своє попереднє навчання і не вчилася ні в якому закладі ці два роки, то я дуже від цього відвикла. А в спілкуванні з одногрупниками я б не сказала, що якимось дуже моє мовлення змінилося. (.) Одразу швидко знайшла людей по духу.

РТ: Тобто з нового додалося формальність мовлення, а, можливо, що, навпаки, забралось, чого більше не було у спілкуванні, у мовленні? (0.6) Порівнюючи, для прикладу, з попереднім закладом освіти або ж з школою, якщо ти пам'ятаєш шкільні роки.

РК: *Ага, якщо порівнювати з попереднім закладом освіти, то в попередньому закладі освіти, оскільки моя спеціальність досить практична, то в нас були такі терміни, ну, сама мова була часом образна, часом художня, стосувалася суто цієї спеціальності. І я якимось дуже::: звикла, що в цьому колі ти скажеш там якийсь певний свій внутрішній, внутрикоровий сленг і тебе зрозуміють. От, в УКУ тут теж є такі штуки, мені здається. Хоча, знову ж таки, через те, що я вже досить довго спілкувалася перед тим з людьми, які там закінчують, закінчили, ще вчать в УКУ, то ці штуки для мене були в більшості знайомими. Тому якимось я не відчула якогось особливого, там, культурного шоку.

РТ: Ти вже при звичаїлася до того часу і була своєю, скажімо так?

РК: Та-та. Більше з'явилося (.) слів, які стосуються там теорії якоїсь.

РТ: Зокрема твоєї спеціальності, так?

РК: Та.

РТ: Гаразд, ти вже говорила про викладачів, працівників і що твоє мовлення трішки змінилося в сторону такої формальності. Як ти вітаєшся та прощаєшся з викладачами та працівниками, а також студентами УКУ?

РК: *По-різному, насправді. Я не вітаюся з усіма Слава Ісусу Христу, хоча я вважаю себе християнкою, намагаюся нею бути. І::: для мене це привітання не є якимось порожнім чи суто корпоративним. Але (.) я не маю якоїсь такої виробленої звички, щоб вітатися з усіма перехожими, навіть на території УКУ. Хоча часом бувало таке, що були якісь такі тижні, коли дуже багато часу провела на кампусі, вийшла за кампус, і мене якимось перемкнуло, що тут вже не можна вітатися, типу тут вже не так прийнято вітатися — Слава Ісусу Христу. І я зрозуміла, наскільки я засиділася в цій бульбашці. Навіть з деякими своїми друзями не жартома, але по-доброму ми можемо так вітатися ((сміх)). З деякими викладачами, які, я знаю, що вони зі мною вітаються так, я теж з ними так вітаюся. Виходжу з колегіуму чи заходжу в колегіум, я скоріш за

все привітаюся з людьми Слава Ісусу Христу, аніж Добрий день чи Привіт. Але є викладачі, з якими я вітаюся Добрий день. Не знаю, якийсь рандомний такий вибір часом.

РТ: Це залежить більше від ситуації, контексту, настрою, так?

РК: Та-та.

РТ: Зрозуміло, добре. А чи є якісь уківські фрази, слова, до яких ти ще не звикла? Попри те, що ти вже мала досвід спілкування з людьми, які навчаються тут, можливо, залишилось те, що *неприйнятно.

РК: (.) Я скажу, що є якісь фрази, які вже трошки, перекошує, тому що їх тут так багато говорять і часом вони вже зовсім втрачають якийсь свій зміст, бо ними так зловживають, там — {f} місія, цінності, Біблія, мученики, маргінали, свідчити, служити, спілкуватися ((сміх)). Деколи цього дуже забагато.

РТ: Ти до них звикла, але їх просто вже *надто багато саме в твоєму якомусь оточенні, так?

РК: Та-та. Я от намагаюсь згадати, до яких я не звикла, і я шось не можу ((сміх)).

РТ: Гарзд, тоді скажи мені, про що найбільше говорять уківці, зокрема, ті, з якими ти знайома. Які теми є взагалі найпопулярнішими?

РК: Ну, говорять про навчання, що за предмет. Це не виходить з розмов, не втрачає актуальності. Але якщо шось поза парами, то якусь там ситуацію взагалі::: в світі. Очевидно, що обговорюють вакцинацію і всі ці (.) карантинні::: обмеження:::. Обговорюють якусь освіту, якийсь особистий досвід навчання. Ну, це в таких розмовах з людьми, напевно, знайомими, але не дуже близькими, такі смол токи.

РТ: Та, більш загальні теми, оскільки з близькими ми переважно говоримо те, що стосується безпосередньо нас двох, так?

РК: Та.

РТ: Зрозуміло, добре. І на кінець скажи мені, що такого особливого в УКУ? Ну, наприклад, які три слова можуть охарактеризувати цей університет?

РК: Я подумала про К2 і з К2 в мене асоціюється *пафос слово, тому що шкіряні крісла::: і більярд в гуртожитку — це ((сміх)) дуже контрастно з тим, що відбувається зовні. Хоча може це й нормально, я не знаю, мені це дуже контрастно. (.) Три слова з УКУ, зараз. (0.17) {hi} Добре, я скажу, напевно, спочатку не трьома словами, а взагалі, що особливого в УКУ. Це якийсь такий підхід до навчання, (.) принаймні викладачів, тих, що в мене зараз є. Не заради галочки і не заради того, щоб просто викласти, а справді якийсь такий **ентузіазм, яєсь таке розуміння того, що вони роблять, своєї справи, (.) любов якась до викладання. (0.5) Я думаю УКУ дає унікальні можливості, як для України. І::: це теж то, що дуже часто повторюють, але це правда, УКУ — це середовище. От, (.) тому я думаю — ентузіазм, можливості, середовище.

Дата: 16 листопада 2021 рік.

Тривалість: 15 хвилин та 23 секунди.

Учасники: інтерв'юер — Романишин Таїсія, респондент — Дідик Василина.

РТ: Хотіла уточнити, чому саме *болгарська, як вона з'явилась в твоєму житті? Дуже цікаво.

ДВ: Ну, моя бабуся болгарка. Моя мама наполовину болгарка. Так вийшло, що я народилася в Умані, в Черкаській області, і, (.) мабуть, десь перші чотири роки мого дитинства — це була просто суміш української та болгарської мов. Вже потім моя сім'я переїхала до Миколаєва, де (.) в основному люди спілкуються російською, того я якось так виросла на трьох мовах, можна сказати.

РТ: І російська теж активно функціонувала в твоєму житті, так?

ДВ: В моїй сім'ї *ні, абсолютно. Але, як тільки я пішла в перший клас, ніхто з моїх однокласників, вчителів не спілкувалися українською, незважаючи на програму, що викладалася.

РТ: А якщо, наприклад, у відсотковому співвідношенні **зараз, як в твоєму житті функціонують ці мови — українська, російська і болгарська?

ДВ: Російська наразі::: функціонує буквально на, мабуть, відсотків п'ять. Це мої друзі з рідного міста, з якими я спілкуюся досі, хоча їх дуже мало. Болгарська, мабуть, теж це тільки якісь п'ять відсотків, те, що використовуємо ми в моїй сім'ї. Бо (.) так само бабуся переїхала вже давним-давно в Україну і лише інколи використовує якісь болгарські слова, які в нас вже в сім'ї застояні. А зараз в основному українська.

РТ: А спілкуєтесь з бабусяю і мамою українською мовою, так?

ДВ: Так, так.

РТ: Але є якісь словечка з болгарської також ((сміх))?

ДВ: Так, є які затвердилися в нас уже у всій сім'ї, бо всі разом жили, то й так перейнялося.

РТ: Це дуже цікавий випадок. Добре, перейдімо до того, що нас об'єднує, — УКУ. Хотіла тебе запитати, чому саме УКУ ти вибрала і що стало таким вирішальним фактором?

ДВ: Ой, я про УКУ мріяла ще, мабуть, з класу десятого, як тільки просто побачила картинку. Я, знаю, що це серед першокурсників така доволі (.) розповсюджена справа, що всі просто бачать картинку і такі «вау, треба подивитися», але насправді, коли почала вивчати набагато більше про

УКУ, я вже зрозуміла, що::: мені потрібна не тільки красива картинка, хоча для мене це велику роль грає, саме комфорт в навчанні. В основному вирішальну роль — це міждисциплінарність, яка у нас є. Ось я, наприклад, на соціології, в нас просто настільки поєднання різних курсів. В нас і право, і політологія, і навіть якийсь там програмування трошки є. Це дуже цікавий такий мікс. (.) В принципі, моїй сім'ї і мені дуже подобається сама оця політика УКУ, що ніякого хабарництва, все будується на чесності, на взаємоповазі один до одного, також міжнародні програми. Чесно кажучи, у мене була спочатку справа або вступати за кордон, або вступати лише в УКУ. Але я дуже хотіла в УКУ, набагато більше, ніж за кордон. І я дійсно дуже рада, що я сюди потрапила.

РТ: А що, на твою думку, відрізняє студентів УКУ від студентів інших університетів?

ДВ: Мабуть, те саме, що і скаже більшість, яких Ви будете опитувати, — спільнота. Настільки нас тут всіх об'єднує наша спільна мета, наші якісь спільні інтереси. Всі абсолютно різні, (.) з ким ти не спілкуєшся, вони::: зовсім несхожі один на одного, але, мабуть, це і робить нас унікальними. Також маю досвід спілкування з іншими студентами інших вузів — і з Одеси, і з Києва, і також зі Львова різних. Це мої::: колишні однокласники, але всі вони кажуть, що в них немає ніякого такого конекту з своїми одногрупниками. (.hhh) Мені дуже подобається те, що в нас розвинена культура::: тімблдіingu. Навіть те, що перший наш тиждень тут — це була орієнтаційна сесія, де нас всіх просто перезнаййомили один з одним, нас познайомили з другим курсом наших програм, тобто це вже був якийсь *контакт. А::: є просто діти, яких одразу викинули на навчання з першого вересня, їм не дали друг з другом познайомитися.

РТ: Та, в нас теж була ось ця *інтеграція сесія. До:::бре, а чи виникали якісь мовні труднощі?

ДВ: Це теж таке цікаве питання для мене. Моя сім'я спілкується в основному **суржиком, але більше українською, але в нас зовсім нема ніяких діалектів. Я, наприклад, (.) вперше у Львові почула слово *пательня. Я пам'ятаю, ми вийшли на наш корпус, на Свенціцького, наші::: викладачі щось почали розмовляти, це було також академ письмо, в нас було мовленнєве питання, і перше, що було цікаво нашій викладачці — *діалектизми. І єдиний діалектизм, який я особисто використовую це::: халими, як така нісенітниця. *Пательня, *баняк, оці якісь слова, вони для мене вапше були почуті вперше.

РТ: Добре, а як ти справлялася з цими мовними труднощами?

ДВ: Я не скажу, що це прям були тру:::днощі. Я просто питала, я не боялася питати, що це означає, не боялася показатись якоюсь там (.) глупенькою. І мені також повезло дуже з одногрупниками, які::: розуміли це все і пояснювали мені значення слів, того все добре в мене було.

РТ: Клас. *Да:::лі, як змінилося твоє мовлення після вступу в УКУ? Наприклад, якщо порівнювати::: зі школою чи з якимись сімейними стосунками. Можливо, щось додалося, щось забралось.

ДВ: О:::сь, в сім'ї завжди ми спілкуємося виключно суржиком. Якщо я одинадцять років була в школі, де спілкувалася з усіма виключно російською, тому::: повсякденне мовлення з сім'єю, воно також було якось більш ближче до російської мови. Зараз же навіть по телефону я сама себе почала контролювати, це якось неосознанно в мене відбулося, але я набагато більше використовую саме українських якихось (.) замін для слів. (.) І просто стараюсь якось себе контролювати, щоб не::: використовувати російські слова, які в мені вже вжилися. Я навіть зараз говорю, я трошки (.) путаюся ((сміх)).

РТ: {f} Я хотіла ще запитати. У тебе ж, напевно, є друзі-львів'яни чи просто друзі з інших куточків України в УКУ. Ти спілкуєшся з ними так само суржиком чи стараєшся все-таки контролювати себе і спілкуватись виключно українською мовою?

ДВ: (.) {f} Я стараюсь спілкуватися виключно українською, вже незалежачи від того, з якого куточку України людина, бо це якось більш важливо для мене. Ці люди, навпаки, стали для мене мотивацією до того, щоб спілкуватися більш українською мовою, бо я дивлюся на них і мені подобається, як вони::: (.) з **народження говорять лише українською. Тому якось нема такого, що я перемикаюся. Але, наприклад, так вийшло, що я живу в колегіумі з дівчатами з Києва і Хмельницького. І наша кімната спілкується російською мовою, бо ми всі з міст, які::: також звикли спілкуватися російською. На початку нашого навчання це було трошки *складновато, бо якщо ми ще не роззнайомилися зі всіма однокласниками, але є наша *трійця, яка живе разом, і ми спілкуємося російською, то якось спілкуватися російською при всіх вже не дуже хочеться. (.) Але зараз також більш стараємося самі для себе практикувати українську мову.

РТ: Молодці. А як ти вітаєшся і прощаєшся з викладачами УКУ, працівниками, чи навіть студентами? Чи є якісь особливі форми?

ДВ: (.) Слава Ісусу Христу ((сміх)). Це мабуть, те, що повсюди в УКУ можна почути::: З однокласниками просто Привіт, як і з усіма іншими студентами, з якими у нас (.) теплі стосунки. Тобто таке офіційне я використовую виключно з викладачами та (.) працівниками, але також звичні Добрий день, Добрий вечір.

РТ: А є якісь фрази або слова, які ще не прижилися (.) для тебе? Можливо, вони тебе *дратують, ти не звикла до них. Уківські.

ДВ: Власне уківських немає, є одне таке львівське, що я від багатьох чую, слово *зупка. Воно мене настільки дратує, я зовсім не розумію, чому не можна сказати суп. Я привикла казати або суп, або супчик. І навіть пам'ятаю в ресторані в меню побачила гарбузова зупка і я сиділа, думаю «чому::: зупка». Я якось ще досі не можу до цього слова звикнути. Якщо з якогось саме уківського, то ні. Все прижилося, все добре.

РТ: А про що найбільше говорять уківці? Ти з своїми друзями-уківцями. Які теми серед вас є найпопулярніші?

ДВ: (hhh) Ну, якщо не зважати на просто якісь навчальні теми, що задали і все таке. Помітила, що останнім часом багато людей спілкуються про вакцинацію. Багато людей в нас спілкуються

про *політику, що для мене, наприклад, цікаво, бо::: мої колишні однокласники:::, колишні спільноти, в яких я перебувала, зовсім ніяк не торкалися політики. В принципі, це все залежить від групи, в якій ти знаходишся серед моїх однокласників, але (.) те, що у всіх особисто спільне, це просто все, що пов'язано з УКУ, всі ці карантинні обмеження.

РТ: Добре, і на кінець хотіла б, щоб ти мені відповіла на питання, що особливого в УКУ і::: які три слова характеризують для тебе УКУ?

ДВ: (.) Спільнота ((сміх)) — це, мабуть, саме особливе, що тут є. Особисто для мене, ніхто мене сподіваюсь не чує ((сміх)), не так важливо тут навчання і отримання диплому, як мені, як першокурсниці подобається те, як нас формують духовно:::, культурно, як ми тут (.) знаходимося в настільки спільноті, яка переповнена **добротою. (.) Це для мене також дуже дивно, бо::: я до такого не звикла особисто, але тут всі до тебе посміхаються, всі вітаються, і просто рівень твого позитиву, він на максимумі. І навіть якісь стресові моменти, які тут є, через навчання, вони всі подавляються через те, що ти знаходишся у такому місці, з такими людьми прекрасними. (.) Також, якщо не зважати на три с — свідчити, служити, спілкуватися, які характеризують УКУ, мабуть, також *спільнота, *формація, як я вже казала. Я тут вже другий місяць лише, але і батьки мої помітили, і друзі помітили, наскільки я::: в ліпшу сторону змінилася, стала відкритішою, добрішою, (.) перестала якось в собі замикатися. Я вже не думаю про те, що про мене подумають інші, бо я розумію, що тут мене підтримають, незважаючи на те, яка я є. Це дуже для мене зворушливо, я б сказала. І я б ще сказала третє слово це *сім'я, бо дійсно, як би я недавно була вдома, але я дуже хотіла повернутися, бо тут вже всі мої друзі, мої однокласники, і це дуже зближує нас.

Дата: 16 листопада 2021 рік.

Тривалість: 10 хвилин та 35 секунд.

Учасники: інтерв'юер — Романишин Таїсія, респондент — Андрухів Ілона.

РТ: Хотіла б почути детальніше про російську мову в твоєму житті, ось цю історію, що до переїзду до Львова українська мова мало функціонувала в твоєму житті, так? Якщо можеш, розкажи, будь ласка.

АІ: Я до дев'ятого класу українською скоріш (.) слухала ((сміх)), ніж розмовляла. Звісно, розумію я її дуже добре, бо вони (.) у чомусь схожі як слов'янські мови і, взагалі, офіційна мова, але розмовляла я нею дуже погано з багатою кількістю русизмів. Потім я почала брати участь у різних (.) громадських організаціях, у дебатах, тут вже потрібно було українську ліпше знати. Потім почалось ЗНО, потім я переїхала до Львова. Тобто українська якось поступово покращувалась. Але я у повсякденному житті спілкуюсь російською у Харкові, у мене родина російськомовна і школа була російськомовна.

РТ: А у Львові як з цією ситуацією? *Легко спілкуватись українською чи виникають якісь труднощі?

АІ: Після місяця тут ((сміх)) вже значно легше. Все ж таки::: інколи потрібно перебудовувати речення, шукати якісь слова або питатись в оточуючих, як це буде українською, але, *так, легше.

РТ: Тоді перейдімо до того, що нас об'єднує, — УКУ. І::: мені цікаво, чому саме УКУ ти обрала і що стало таким вирішальним фактором?

АІ: УКУ::: обирала, тому що це виглядало, ну, поки що воно підтверджує, (.) як дуже **інтелігентна така засада та водночас дуже сучасна. Також вапрос ремонту та облаштування стояв одразу на другому місці, бо в наші ковідні часи потрібно мати якийсь добре налаштований онлайн-зв'язок, і, взагалі, навчатися жити без опалення чи::: разом з тарганами якось звучало не дуже добре. Особливо, коли почуєш, які гуртожитки, у Києві чи в нас, у Харкові.

РТ: А як взагалі, коли ти вступала, з цією всією ковідною ситуацією? {f} Оскільки я ще вступала у вісімнадцятому році і цього всього не було. Чи було важко:::?

АІ: Важко було лише, можливо, якось оцінити, **скільки ти пронавчаєшся **офлайн, скільки вдасться ОХОПИТИ ТОГО САМОГО ЛЕГЕНДАРНОГО СТУДЕНТСЬКОГО ЖИТТЯ. А так, не дуже відрізнялось, всі ж знали, що ЗНО не відмінять, що документи потрібно буде подавати офлайн. Ну:::, знову ж таки, бачачи всі *трансляції УКУ, всі::: якісь екскурсії, дні відчинених дверей. Було зрозуміло, що налаштовано все добре дуже. Було якось інтерв'ю з факультетом

соціології, мене **вразило, тому що там *мікрофони, там *камери, які *перемикаються одна між одною. Було зрозуміло, що у ковідні часи, якісь часи карантину, ми в надійних руках.

РТ: Ну, у тебе ще впереді чотири роки. Можливо, все-таки налагодиться офлайн навчання і все-таки відчуєш ще смак студентського життя офлайн ((сміх)). Добре, а що, на твою думку, відрізняє студентів УКУ від студентів інших університетів?

АІ: Я не побачила якоїсь принципової відмінності, можливо, тому що ми обирали УКУ, тому що він **схож на мою школу, у якій я навчалась. Тобто в мене не дуже змінювався (.) якийсь круг оточуючий, але те, що одразу помітила, що дуже **праценалаштовані студенти і::: дуже (.) амбіційні, ось усі ці синоніми і близькі слова. У школі я звикла, що я найліпша лише через те, що я прочитала параграф, а в УКУ потрібно і параграф прочитати, і додатково підготувати, і все це презентувати, і тільки після цього ти якась там конкуренція на тому семінарі. Тобто потрібно робити значно більше і це, звісно, приємно.

РТ: Ти згадала за школу, а чим саме УКУ подібний зі школою, в якій ти навчалася?

АІ: (.hhh) У мене школа була дуже гуманітарна і:::, ну, я і поступила на психологію, тому я не знаю стосовно якоїсь технічної сторони УКУ. Але, так, гуманітарна і:::, кажучи дуже якась *інтелігентна. І в неї саме репутація (.) дуже гідного ставлення до учнів. Там дуже теплі стосунки між вчителями, учнями, ну, звісно, якщо ти сам не проти. Тебе ніхто не чіпає навмисно.

РТ: Добре, а чи виникали якісь мовні труднощі після вступу?

АІ: (.) Та:::к, ну ось те, що я зазначила, інколи шукаєш слова, інколи важко щось перекласти. Я інколи, коли ((сміх)) розмовляю, коли кажу про щось емоційне я вже переходжу на російську, тому що, ну, {f} нет времени мне подбирать все вот эти ваши слова. Але не було ніяких прямих кардинальних труднощів, це ж українська, не німецька якась.

РТ: Звичайно. Як ти вітаєшся, прощаєшся з викладача:::ми, працівника:::ми, студентами УКУ?

АІ: Вітаюсь найчастіше Доброго дня, Доброго ранку. Я пам'ятаю, що там якісь правила були, чи Доброго ранку, чи Добрий ранок. Як до мене кажуть, якщо чесно ((сміх)). І прощаюсь (.) Нехай щастить, До побачення, Побачимось, шось таке.

РТ: Добре. А є, можливо, якісь власне *уківські фрази, які ще не прижилися тобі, до яких ти ще не звикла?

АІ: (.) Не звикла і::: не впевнена, що, можливо, буду використовувати ось саме Слава Ісусу Христу, але лише через те, що я сама невіруюча. Але загалом, ні. Хіба що якісь локальні неологізми, трапезна чи колегіум, але це, мені здається, не дуже фрази і я до них звикла за місяць навчання.

РТ: А про що найбільше говорять уківці? Про що *ти говориш зі своїми одногрупниками, колегами? І які теми серед вас є найпопулярніші?

АІ: Я не помітила прям провідних тем, які об'єднують чи весь УКУ, чи навіть весь факультет, курс перший психологічний. Більше розмовляють про *політику, (.) можливо, але може це через вік скоріше, а не через університет. Єдине, що об'єднує це знову ж таки УКУ, тобто семінари, викладачі, якісь, можливо, прогулянки:: чи походи кудись. Так нічого кардинального не помітила.

РТ: До::бре. І на кінець підсумуємо чимось таким приє::мним. Розкажи мені, що для тебе особливого в УКУ? І:: які три слова ти б назвала, що власне для тебе характеризують цей університет?

АІ: В УКУ особливе для мене гідне ставлення до студентів, гнучкість і:: (0.5) в мене там було ще, я прям виписувала, а, підлаштування. Тобто відчуваєш, що це зроблено саме для студентів, для **навчання, якогось сучасного *покоління людей, які хочуть робити зміни. Можливо, не тут, але взагалі у світі. І три слова, ну, гнучкість, гідність, продуманість. Дуже відчувається, коли і розсилка ця::, і якісь питання окремі, і вечірки. Теж відчувається, що вони були, що вони робились (.) для студентів.

РТ: А як інтеграційна сесія тобі, тиждень початковий навчання. Чи допоміг трішки (.) познайомитися, адаптуватися?

АІ: **Так, дуже допомогло, бо ти ж і орієнтуєшся, і коли в тебе навчання почалось ти вже знаєш, що ти після навчання підеш у *трапезну, і ти знаєш, що там буде. А не якась {s} тасмна трапезна, ну що там будуть зі свічками стояти, ну, звучить же страшно. (.) І::, так, в мене з однокласників деякі ругались на:: якісь лекції, бо не все було цікаво, звісно, але, мені здається, навіть це добре, тому що коли в тебе разом є кого поругати — це дуже зближує. Ну і зрозуміло, що ці лекції не стільки просвітницькі, хоча, звісно, дуже цікаві, особливо від пана викладача 1 була, якщо я не помиляюсь. Не стільки просвітницькі, скільки взагалі **ознайомити, які люди тут навчаються, який у них підхід до різних речей.

Дата: 16 листопада 2021 рік.

Тривалість: 9 хвилин та 9 секунд.

Учасники: інтерв'юер — Романишин Таїсія, респондент — Хомин Галина.

РТ: Перейдімо безпосередньо до того, що нас об'єднує, — УКУ. І перше питання:::, чому ти обрала УКУ, {f} що стало таким вирішальним фактором?

ХГ: Я собі так думала, думала, що стало таким вирішальним фактором. І, напевно, (.) УКУ з-поміж інших університетів, мені стало на перше місце, це те, що, (.) по-перше, я чула від знайомих, що взагалі вони дуже сильно задоволені і для мене то було дивно, тому що зазвичай СТУДЕНТИ НЕ ЗАДОВОЛЕНІ СВОЇМИ УНІВЕРСИТЕТАМИ. Їм там шось *викладання не подобається або не подобається предмет, їхня кількість. А студенти в УКУ, вони були дуже задоволені і їхні батьки ((сміх)) були дуже задоволені. От, і::: ше плюс — це те, що немає *корупції і що викладачі викладають, *реально, вони викладають. Ось такі фактори. І ще (.) те, що я бачила (.) в соцмережах, їхні сторінки і все таке, було класно, спільнота, ось.

РТ: А чи були кілька університетів, серед яких ти вибирала, чи УКУ все-таки був на *першому місці і ти точно знала, що ти саме сюди будеш поступати?

ХГ: Ну, звичайно, що я ше вагалася::: серед професій, ким мені бути. Тому що, якщо я хочу стати дизайнером, то мені не місце в УКУ. Мені місце у вуз 2. Тут ше ось це зіграло. Ну, звичайно, я ще хотіла вступати у вуз 3 і у вуз 4, але (.) обрала УКУ.

РТ: Клас, а що, на твою думку, відрізняє студентів УКУ від студентів інших університетів?

ХГ: (hhh) Напевно, що студенти, вони::: пишаються своїм університетом, що для них поговорити про свій університет — це так **класно, це *насолода для них, в них очі горять, і вони пишаються навіть, коли вони одягають оцей худі від УКУ і вони пишаються тим, що вони є носіями такого начебто *бренду УКУ. Тому що університет зарекомендував себе як хороший університет і університет з таким теплим відчуттям, коли ти говориш про нього.

РТ: До:::бре, а чи виникали в тебе якісь мовні труднощі, коли ти поступила в УКУ?

ХГ: Ніби мовних труднощів не виникало через те, що я з західної частини України, (0.4) Львів, Львівська область — це все близько, і (.) не було проблем.

РТ: А, наприклад, чи мовлення твоє змінилося, якщо порівнювати зі школою? Можливо, щось нове додалось або, навпаки, забралось.

ХГ: Якщо говорити про зміни в мовленні, то я вже з школи якось змінювала свою мову через те, що раніше було дуже багато русизмів через те, що я споживала дуже багато російськомовного контенту, і я якось в школі вже почала очищувати свій інфопростір від того всього. Тому можу сказати, що УКУ, він є просто (.) місцем, де я продовжую оцю справу, або (.) можна сказати, що радше закріплюю свої (.) мовні звички, навички, не знаю, як точно сказати.

РТ: Це дуже круто. А як ти вітаєшся і прощаєшся з викладачами, працівника::ми, студентами УКУ?

ХГ: (.) Я вітаюся з викладачами Слава Ісусу Христу, тому що це таке негласне правило УКУ. Прощаюся я вже::: До побачення, я не знаю навіть чи є якийсь християнське::: прощання з людьми, тому До побачення ((сміх)). От, а з друзями::: і з одногрупниками, ну можу ще так заради прикольчику сказати Привіт, Здарова. Я розумію, що це російськомовне, але я намагаюся фільтрувати, що це типу не те, щоб я не знала, як по-інакшому вітатися. А прощаюся Папа, До зустрічі.

РТ: А є якісь уківські власне фрази, слова, можливо, які тебе *дратують, до яких ти не звикла?

ХГ: (hhh) Уківські фрази і слова. (.) Напевно, я думаю, що трапезна і колегіум, вони такі (.) загальні назви, можна так сказати, але саме у контексті УКУ вони для мене стали новими і пов'язуються для мене тепер з УКУ. Це є трапезна, це є колегіум. Мені ще подобається, коли вітаються, не знаю, «Ку-ку» або кажуть «Ку-ку, а я в УКУ», або «У КУпочці».

РТ: До таких слів як трапезна, колегіум, ти нормально звикла і вживаєш їх, так?

ХГ: Так, хоча для деяких людей, я кажу до них «я живу в колегіумі», а вони кажуть, що це гуртожиток, я кажу «ну майже, не зовсім, най вам буде гуртожиток, але то є колегіум».

РТ: Це ті, які не навчаються в УКУ?

ХГ: Та, або їдальня, «а що це їдальня», я кажу «ні, це трапезна, в нас трапезна».

РТ: Добре, а про що найбільше говориш ти з своїми одногрупниками, друзями з УКУ? Які теми серед вас є найпопулярніші?

ХГ: Ну, у нас найпопулярніші теми, то є на рахунок домашнього завдання і групових робіт, як їх виконувати і що вже дедлайни тиснуть ((сміх)). От, а якщо говорити про:::, я же є в бесідах оцих УКУ, то багато хто з них говорять про вакцинацію. Така досить популярна тема.

РТ: Добре, і на кінець таке приємне питання, що особливого в УКУ? І назви, будь ласка, три слова, які у тебе характеризуються з УКУ, асоціюються.

ХГ: От, я собі думала, що, я собі думала-думала і придумала, що це, напевно є три дієслова, але я зараз маю їх згадати, це те, що УКУ **дає, УКУ **допомагає і УКУ **гуртує. Тобто дає, допомагає і гуртує. От, це такі::: три дієслова, які в мене асоціюються.

РТ: Добре, з допомагає і гуртує зрозуміло. Що саме дає, для тебе?

ХГ: Що він дає для мене? Найперше, він мені дає людей, які поруч зі мною, далі, він мені дає багато можливостей. Хоча багато, хто каже що, як і плюс, так і мінус УКУ те, що тут є дуже багато можливостей, і тут можна реально загубитись серед них, якщо ти не знаєш, що ти хочеш реально. Тому що ти будеш, «ой я то хочу». В мене зараз такий період, «я то хочу, я то хочу». Але *реально факт того, що УКУ тобі надає ці можливості — це реально.

Дата: 17 листопада 2021 рік.

Тривалість: 14 хвилин та 53 секунди.

Учасники: інтерв'юер — Романишин Таїсія, респондент — Федішин Марія.

РТ: Перейдімо безпосередньо до::: теми нашої сьогоднішньої розмови — це про УКУ будемо трішки говорити. (.hhh) Наприклад, чому ти вибрала УКУ? Що стало таким вирішальним фактором твого вибору?

ФМ: {s} Вирішальним фактором мого вибору (.), напевно, стало те, що (.) я з освітянської сім'ї, моя мама працює у вищій освіті, і я з дитинства мала можливість подивитися, як це все відбувається *зсередини. I:::, в силу того, я зрозуміла, що є якісь певні нюанси державної освіти, які мене дещо бентежили. І тут я знайшла для себе УКУ, (.) і дуже-дуже сподівалася на те, що їх там не було, і досі їх там не знайшла. Але при цьому хочу додати, що я паралельно навчаюся таки в державному закладі, на державному (.) замовленні. І мені дуже пощастило, бо тих нюансів, яких я боялася, і в державному університеті я теж не знайшла.

РТ: А якщо не секрет, то які це нюанси?

ФМ: Ну, якісь певні корупційні моменти мене найбільше бентежили.

РТ: Та, зрозуміло. Добре, ти маєш змогу порівняти з іншим університетом, в якому ти навчаєшся, і з УКУ, то що відрізняє студентів УКУ від студентів інших університетів?

ФМ: (0.3) Мені ще доволі складно насправді порівнювати, бо, в силу того, що доволі велику частину навчання я пробула *онлайн, (.) то якесь таке справді добре порівняння робити доволі важко. Але, напевно, така (0.4) різниця відмінність буде в тому, (.) що студенту УКУ цікаво абсолютно все. Ну, тобто навіть те, що ніяк не стосується, їхньої якоїсь безпосередньо **спеціальності чи якихось, там, студентських **організацій, в яких вони беруть участь. Студенти УКУ цікавляться абсолютно всім. Бо студенту державних вузів, і це не тільки в тому, в якому я вчуся, а загалом, от, і в своїх друзів питаю, які вчаться в інших державних університетах, що так трошечки люди, *дуже багато людей, *не всі, але багато людей, така переважна більшість, обмежується, наприклад, хтось там вчиться на праві, але обмежується своїм правом, а::: студенту, припустимо, права УКУ буде цікаво не лише право, а й культурологія, і::: філологія, і абсолютно в будь-якому випадку студент знайде, як це застосувати в своїй безпосередньо професійній сфері.

РТ: Кла:::с, добре, а чи виникали у тебе якісь мовні труднощі, як тільки ти поступила в УКУ?

ФМ: {s} Мовних труднощів не було, напевно, не було, тому що, по-перше, я з україномовного середовища. По-друге, ну, в силу того, що я з україномовного середовища, я не боялася робити навіть якісь помилки в українській мові, хоча розумію, що моя українська мова — далеко не *ідеальна. (.) Ні::: лексика, якою я користуюся, можливо, якась граматика, часом коли пишу щось, в *наголосах часто помиляюся, але тим не менше я розумію, що люди також не спілкуються літературною мовою, спілкуються *живою мовою. Хоча моя кураторка в колегіумі філологиня за освітою, і при ній я стараюся вибілювати свою мову, не для неї, а для *себе, бо говорити чисто — це добре, це так має бути.

РТ: От ти з Тернополя, чи є якісь слова, які ви там вживаєте? Можливо, слова, які ви вживаєте лише у вашій сім'ї, (.) близькому колі.

ФМ: Ну:::, ми в сім'ї користуємося галицьким діалектом. (.) Напевно, таке найбільш тернопільське слово — то є бараболя. **Ніхто в нас не говорить картопля, ну, **бараболя і все. О, мама мені підказує з кухні ((сміх)), також бараболяні плячки у Львові на то кажуть, у нас на то скажуть тертюхи. У нас плячок — то той такий солодкий, що на весіллях дають.

РТ: А якщо ти спілкуєшся з студентами УКУ, чи ти радше скажеш плячок чи якесь інше слово знайдеш?

ФМ: Ну, це дуже-дуже залежить від того, з ким я спілкуюсь. Коли я спілкуюсь з людьми з центрально-східних регіонів, ну, в принципі, не тільки з центрально-східних, а взагалі все, що далі Галичини, я дуже стараюся вживати час від часу якісь такі-от *галицькі слова, але щоб вони були зрозумілі в контексті, бо, ну, мені дуже важлива моя ідентичність як **галичанки. І я хочу це якимось людям поширювати і показувати, що в Україні є така **Галичина, в нас є такі слова, і це все ж українська мова, і, наприклад, що років сто тому люди користувалися нею дуже активно, зараз менш активно, але тим не менше **користуються. Зокрема, навіть в моїй сім'ї.

РТ: Добре, ти відповіла на моє наступне трішки питання, але я ще запитаю, можливо, щось додалося до твого мовлення? Власне, не забралися якісь слова, а додалися.

ФМ: Ну, з того, що додалося — це, напевно, додалися деякі англіцизми і американізми, зокрема, я ніколи не вживала слово *кампус, там, дедлайни, бо в мене їх ще як таких сильно не було. Слово *костиль мені ((сміх)) додалося в лексикон, на превеликий жаль. (.) Ну, зазвичай це все ж таки щось пов'язане з такою більш сучасною мовою, а з галицького діалекту радше ні:::. Єдине, що я дуже-дуже почала помічати різницю в різноманітті, от, навіть Тернопіль і Львів, сто двадцять кілометрів різниці між ними, сто двадцять кілометрів відстані, але є різниця в мовленні. Зокрема, **об'єднюватись, об'єдНЮватись, вже в **Тернополі так ніхто не говорить. На Франківщині теж часом таке чую, бо в мене сусідка моя в колегіумі з Франківщини, вона теж так говорить, а мені — це абсолютно ріже вуха, бо я **ніколи такого не чула. АБСОЛЮТНО НІКОЛИ. НУ ЧОМУ ОБ'ЄДНЮВАТИСЯ. Це ж навіть вимовити складніше.

РТ: ((сміх)) Кла:::с, добре. А як ти вітаєшся або прощаєшся з викладачами, працівниками, студентами УКУ?

ФМ: Ну, вітаюся зазвичай Слава Ісусу Христу:::. Прощаюся — До побачення. (.) Мені дуже імпонує ця традиція, наша уківська, що ми це робимо не з якоїсь, ну, що це роблять всі люди, незалежно від якоїсь релігійної приналежності. Бо я, оскільки віруюча, для мене це ще й важливо. Але не менш приємно, що є агностики, є атеїсти, є представники інших якихось релігій, які також поважають уківську традицію і теж, ну, воно *об'єднує, воно робить нас такими дуже особливими. І це я помітила, коли вийшла в місто, і, ну, заходжу до магазину, вітаюся з продавчиною і сказала Слава Ісусу Христу, вона на мене трошки специфічно подивилась.

РТ: А ти це робила спеціально чи радше несвідомо?

ФМ: Це було абсолютно вже якимось підсвідомо, це вже був мій приблизно третій тиждень перебування у Львові і в уківському середовищі, в принципі. (.) Моїм викладачам з мого іншого університету теж часом буває трішечки так, вони на мене специфічно дивляться, бо, ну, (.) традиція вітатися Слава Ісусу Христу, вона притаманна католицькому університету, і коли ти вітаєшся так в більш буденному житті, то:::, (.) а не в церкві, припустимо, то люди трохи можуть дивитись специфічно, але то нічо. {hi} «Не забувайте, що я з католицького», я так себе оправдовую і всі такі «добре-добре».

РТ: Ось це вітання тобі прижилося, а, можливо, є якісь фрази або слова, які, навпаки, не прижилися або навіть дратують тебе?

ФМ: (.) Саме з уківських слів чи, в принципі?

РТ: Уківські фрази, слова.

ФМ: От, ці англіцизми, я навіть всі не можу згадати одразу, але те, що їх *багато доволі, я розумію, чому так, бо багато чого бере (.) університет з американської якоїсь традиції, але тим не менше в нас є дуже красиві в українській мові якісь замітники цих слів, чому їх не використовувати. Не знаю, це дратує. І слово об'єднує, про яке я вже говорила. Ну, але це не з УКУ. Не знаю, мені дуже складно до нього звикнути.

РТ: До:::бре, про що найбільше говорять уківці? От, ти з своїми одногрупниками, друзями з УКУ. Про що ви говорите?

ФМ: Ну, зазвичай, те, що я найчастіше чула — це щось пов'язане з навчанням, там, обговорення якихось завда:::нь, там, того, доки їх потрібно ви:::конати. Обговорення викладачів, особливо на першому курсі всім цікаво, {s} от є такий пан викладач 1, і тут ти його побачив в трапезній, і, «о Боже, я бачив викладача 1». Як побачили особу 1, теж в багатьох було дуже-дуже, (.) щасливі були від того, що побачили особу 1, зокрема і *я. Ми такі йшли з колежанкою і такі — «БОЖЕ, ТО ОСОБА 1, ВІН СПРАВЖНІЙ» ((сміх)). Що ще таке обговорювали. Ну зазвичай якісь такі-от, ми як політологи — суспільні новини ми обговорюємо, ми, там, **дуже багато обговорюємо, і в офлайн спілкуванні, і в онлайн спілкуванні. Нам нема різниці. Якщо є якась така дуже нагальна новина, яка потребує обговорення, щось вийшло, то ми повинні про це поговорити. (.) Ну і, звісно, що вже люди трішечки розбилися по якихось групах по інтересах і вже знайшли собі

якихось більш близьких друзів, і вже обговорюються по-тихенько вже якісь такі більш вузькі теми в менш, в менш таких широких колах.

РТ: Локальні.

ФМ: Так-так. Вже локальні жарти, і так далі.

РТ: Добре, і на кінець про таке приємне. Скажи мені, будь ласка, що для тебе особливого в УКУ? І три слова, які його характеризують, асоціюються з ним.

ФМ: (.) Особливого в УКУ? *Атмосфера, однозначно. Ніде такого не бачила, не впевнена, чи десь принаймні на теренах України і всього, що є східніше неї, побачу. Якщо мені доведеться там коли-небудь опинитися, східніше України. (.) І східніше УКУ, в принципі. От, то таке творення спільноти, про яке говорить отець-ректор, я його справді відчула, я думала, що це, можливо, часом такий трішки *рекламний *маневр. Але ні, спільнота тут є, і::: це дуже круто, ну бо, в будь-якому разі приїжджає багато людей в інше місто, абсолютне інше середовище, абсолютно вже інші порядки. І це далеко не школа, і все вже якесь таке непохоже на те, що було до цього одинадцять років, і якось оця така спільнота, де багато-багато людей, оця атмосфера вона дуже допомагає адаптуватися і перенести всі зміни легше. І стосовно трьох слів, я думаю, будуть люди, які скажуть свідчити, служити, спілкуватися, але то не буду я. Бо, напевно, три слова, які стосуватимуться *мене — це колегіум, трапезна і, то третє, то буде не слово, то буде словосполучення, якщо можна, Киріє елейсон. (.) Можу пояснити, якщо потрібно.

РТ: Потрібно, та, дякую.

ФМ: Ну, колегіум і трапезна, саме тому що, особливо я це помітила в спілкуванні зі своїми друзями з інших університетів. Коли розказують, як їх страшно годують в їдальні, а я така «А В МЕНЕ В ТРАПЕЗНІЙ ПОДАЮТЬ ТАКЕ, ледве як не в ресторанах якихось», і вони дивляться на мене зачудованими очима. Те саме, коли говорю слово колегіум, вони такі, «шо», я кажу «колегіум», а вони такі — «гуртожиток». Ні, гуртожиток — то абсолютне інше, у вас там в гуртожитках абсолютно, по-перше, інші умови життя, а, по-друге, вами так не займаються, як нами в колегіумі — понеділкові зустрічі, різноманітні колегівки. Це не гуртожиток, ніякий не гуртожиток. І Киріє елейсон (.) вперше почула, як прийшла на службу (.) до університетського храму. Ніколи раніше не чула, бо просто, в силу того, що я віруюча людина, я ходила в церкву настільки часто, що вже службу знала, які слова йдуть після яких і які далі мають бути, при чому знала слова і ті, які мають говорити люди і ті які має говорити священник, і тут я, і коли я почала в службі чути для себе незнайомі якісь слова, я аж зауглила, що це таке, подивилась, що це Господи помилуй. І така «ого, а буває по-іншому, ніж у мене на парафії, *прикольно».

Дата: 18 листопада 2021 рік.

Тривалість: 13 хвилин та 25 секунд.

Учасники: інтерв'юер — Романишин Таїсія, респондент — Іванчен Юлія.

РТ: Скажи, будь ласка, (.) чому ти обрала саме УКУ і що стало вирішальним фактором?

Ю: Обрала саме УКУ через спеціальність ЕПЕ ((сміх)). Тобто ЕПЕ був мій вирішальний фактор. Хотіла саме цю програму, знаю багато гарних відгуків і, в принципі, мені просто подобається те, чого мене зараз вчать. Тобто вирішальний фактор — це все-таки було ЕПЕ, ну, типу як програма, як навчання.

РТ: А в інших університетах Львова цієї програми немає чи, можливо, вона не так розвинута, як в УКУ?

Ю: В інших університетах є політологія. В Києві і в вузі 3 є, ось, в вузі 1 є, просто політологія. Але я хотіла саме Етику-Політику-Економіку, бо (.) мені подобається економіка, ось, і вважаю, що без етики, в принципі, ну, ніяка взаємодія в державі, суспільстві нереальна, тому просто сама спеціальність вона якась *міждисциплінарна, вона багато чого охоплює. Є не тільки політологія, а ще й інші якісь напрямки, ось.

РТ: Зрозуміло, добре. А що, на твою думку, відрізняє студентів УКУ від студентів інших університетів?

Ю: (0.5) Я думаю, (.) мені здається, що це якийсь, не знаю, чи так можна говорити, але якесь моє таке суб'єктивне бачення, те, що це більше університет якогось європейського зразка, і тут більше тиснеться не на якісь там *оцінки, просто гнання за якоюсь успішністю, а іменно за навчанням. Суть в навчанні, суть в освіті, суть в тому, щоб щось знати, суть в тому, щоб бути тою якоюсь *українською інтелектуальною елітою в кінці вже бакалаврату або, там, навіть тої самої магістратури. Тобто така-от **просвітницька якась функція, напевно, теж.

РТ: Добре, і як це відбивається, на твою думку, на студентах? (.) Ось ця політика УКУ.

Ю: (.) Ну, я думаю, що кожен бере стільки, скільки і хоче собі брати, і в кожного це абсолютно по-різному відображається. А якщо говорити, наприклад, не знаю, за тими трьома місяцями, що я провчилася, і те, що я бачу, то (.) дуже багато, дуже багато дається вибору (.) людині. Не *насаджується, навіть якщо УКУ, він католицький університет, та, ми могли б, там, подумати, що там всі мають бути строго католиками або строго віруючими, і все. То тут такого немає і це не насаджується, і це дуже так класно, бо тому що тут теж бачиться якась, не знаю, чи можна цю **європейськість якимось, не знаю, вважати *еталоном, але оця *толерантність, вона

відчувається дуже. І коли в тебе є свобода вибору, коли ти розумієш, що тобі не насаджуються, ти просто відчуваєш себе вільнішим і, ну, просто (.) маєш вибір. А то вже не якась ознака, не знаю, психології (.) **раба людини, така як в нас дуже часто поширена в Україні, на жаль. І це, (.) мені здається, є головною ознакою тих людей нового покоління України.

РТ: Добре, а чи виникали в тебе мовні труднощі, коли ти поступила в УКУ?

Ю: *Мовні, ні. Саме з української мови чи може, там, англійська, чи ще щось?

РТ: Будь-які мовні труднощі, не знаю, з словами. Можливо, якісь (.) тебе *дратують, які вживають студенти УКУ. Чи, можливо, ти перестала вживати якісь слова, які ти до того вживала.

Ю: Ой, насправді. Не знаю, мені здається, що все більше в якомусь позитивному ключі через те, що я, навпаки, почала розуміти більше слова якісь, там, трансгуманізм, патерналізм, ще щось таке ((сміх)). З філософії особливо або з Історії великих ідей, коли ми вчимо якісь такі нові абсолютно (.) **речі, якими можуть апелювати якісь, там, круті філософи, нові, або круті якісь науковці. І тепер, ти коли їх слухаєш, ти розумієш, про що вони говорять, а не просто пропускаєш повз вуха. Тому, мені здається, що це *класно, бо я тепер це знаю ((сміх)). Я тепер це розумію.

РТ: Це зумовлено твоєю спеціальністю, так? Книгами, які ви читаєте.

Ю: Та-та. Джере::лами, дуже багато є джерел реально крутих. Ну, реально **вау, які ти читаєш і ти якісь слова зовсім для себе по-іншому переосмислюєш, дивишся на них по-іншому, можеш їх *вживати навіть в спілкуванні просто з людьми. І ти їх розумієш, і це класно, бо три місяці тому я не знала, що це таке.

РТ: Добре, а от ти зазначала, що ти з Дрогобича. Чи є у вас в сім'ї, наприклад, фрази, які ви вживаєте, там, в родинному колі, і які ти продовжуєш чи не продовжуєш вживати в УКУ?

Ю: (.) Насправді, якщо чесно, такого не помічала. Мені здається, що Львівська область і Львів, воно всьо дуже таке, знаєте, (.) наближене, що Львів, що Дрогобич. Можливо, не знаю, часом в Дрогобичі ми можемо говорити, (0.4) ну, є такі-от наголоси, наприклад, там, не нЕсти, а нестИ треба, та. Ну, *правильно говорити, ось. То я часом можу робити ці (.) неправильні наголоси, але у Львові більше поширений оцей правильний наголос. Але в Дрогобичі в нас трошки діалектизми, це нормально. І я говорю так. Ось, ну, але типу я ніколи нічого такого не відчувала, щоб мені, там, могли сказати, ще щось, навіть якщо мені і роблять зауваження, то я, навпаки, це сприймаю окей, бо тому що це моя розмовна українська і треба говорити правильною розмовною українською. Але якихось (.) суттєвих таких речей не було, напевно.

РТ: Але ти продовжуєш спілкуватися так як ти спілкувалася вдома, в школі, так?

Ю: Ну та-та.

РТ: Добре. А як ти вітаєшся і прощаєшся з виклада::чами, працівника::ми, студентами УКУ?

Ю: Доброго дня, До побачення або Слава Ісусу Христу. Ну, це просто (.) рідше або, не знаю, як з яким викладачем. Тобто з якимось так, з якимось так. Насправді не особливо над тим задумуюсь. Просто, як коли виходить.

РТ: Ми вже багато з тобою говорили про різні фрази і слова. А чи є якісь **уківські, такі локальні, скажімо, фрази, слова, до яких ти ще не звикла?

Ю: ((сміх)) Ні, ну, я вже звикла, але коли я говорю своїй сім'ї, що я йду в трапезну, а не в їдальню, на мене дивляться так «ти йдеш в трапезну», я кажу «ну та». Або, там, *колегіум. Або там «а в нас в середу має бути колегівка», а мама така «що це, що це за колегівка». Ось, ну якісь такі фразочки є, але, мені здається, що це, навпаки, класно, бо це підкреслює якусь автентичність університету і щось таке своє, тому абсолютно ок.

РТ: До:::бре, а про що ти найбільше говориш з своїми одногрупниками чи з просто студентами УКУ? Які теми серед вас популярні?

Ю: Ой, які теми серед нас популярні? Ну, насправді найбільше ми обговорюємо, ну, навчання, як не дивно, та. (.) Так як ми політологи майбутні, то часом можемо говорити про якісь такі насущі проблеми, які зараз є в Україні, просто обговорювати їх. Можна в дискусійному характері, можна без дискусійного характеру. З такого ще що. Обговорюємо часто ((сміх)), не знаю, якийсь викладач знову не виставив оцінки, і ми можемо чекати там по тижню, ми такі «блі:::н, коли він нарешті їх виставить». Якісь, там, не знаю, локальні приколи, можливо, з викладачами, (.) з різними якимись власними речами, часом не дуже класними, але ми розуміємо, що це нормально, бо не все ідеально. Загалом отакі якісь теми, теми навчання більше, а якогось типу поза навчанням, то, мабуть, (.) навіть не знаю, просто обговорюєм життя, як у кого справи.

РТ: Добре, а ти згадувала за політику. Що саме, наприклад, останні і місяці, от, якраз після поступлення ви обговорювали?

Ю: Ой, та:::, постійна тема, наприклад, на праві — це ((сміх)) тема вакцинації, наприклад, та. Чи *реальна та вакцина? Вона::: *обмежує, нівелює права людини чи ні? Про колективні права людей. Чи ті, хто не вакциновані, не порушують права тих, хто **вакцинований? Оту тему ми реально часто можемо обговорювати зараз на Теорії держави і права, та.

РТ: Добре, і на кінець скажи мені, що для тебе особливого в УКУ? І три слова, з якими цей університет у тебе асоціюється?

Ю: Особливого в УКУ для мене — це, (.) насправді, я поки що ще якимось не хапанула оцієї спільності і студентських організацій, *поки що, не знаю, бо я якимось може не вдавалася в ці можливості, все що є. Але особливе — це точно навчання і ставлення до тебе викладачів. Те, що мені дуже подобається, бо я мала досвід навчання в державному університеті рік в Києві, і це абсолютно дві різні речі. Як до тебе ставляться вчителі, як ти з ними можеш *подискутувати, ну, і рівень освіченості вчителів, ну, не вчителів, а вже **професорів або викладачів, абсолютно інший. Це точно така **ознака, така дуже сильна, що відрізняє УКУ.

РТ: Добре, і три слова.

Ю: І три слова УКУ — це::: Центр Шептицького, точно. Ну, і взагалі постать Андрея Шептицького. Друге — це, я не знаю, чи це буде окей, але мій улюблений лектор, це викладач 2. Він точно має бути в тому списку, я його *обожнюю. Він точно в мене (.) асоціюється з УКУ. І третє — це (0.5) медитації в храмі.

Дата: 18 листопада 2021 рік.

Тривалість: 10 хвилин та 34 секунди.

Учасники: інтерв'юер — Романишин Таїсія, респондент — Вознюк Максим.

РТ: Розкажи мені, будь ласка, про російську і українську мови в твоєму житті. Як вони (.) функціонують? Якщо, наприклад, говорити у відсотковому співвідношенні.

ВМ: Ну:::, не знаю, українську я скоріш вивчив за телевізором ((сміх)). Як і більшість, я думаю, людей. Бо сім'я в мене російськомовна::: і, в принципі, та, але українську, я задумався, що::: немає моменту, коли я вивчив українську. Я типу завжди її знав, але не розумію як. (.) У сім'ї російською *спілкувався, але потім я вирішив спілкуватися українською, але, в принципі, п'ятдесят на п'ятдесят, я б сказав, що і російська, і українська в сім'ї.

РТ: А ти переїхав до Львова, я так розумію, на час навчання, і::: як російська зараз побутує в твоєму житті? Чи є вона?

ВМ: Ну::: (.), на вулиці я її зараз чую рідше, рідкісніше, як буде правильно::: ((сміх)).

РТ: Рідше, рідше.

ВМ: Рідше. Вот, (.) але, в принципі, я і в Дніпрі спілкувався українською, просто там було менше української саме в оточенні. Я не сказав би, що мені зараз дискомфортно.

РТ: Тобто двома мовами ти спокійно і вільно володієш, і нема жодних якихось (.) проблем (.) з цим?

ВМ: Я не знаю, я насправді не використовую активно російську уже типу роки два. Не, ну, я вільно її розумію і може навіть розмовляю, але, я не знаю, це більше, напевно, навіть принципово, бо (0.4) сама розумієш, в принципі, причини є.

РТ: Та, розумію. Добре, скажи мені, будь ласка, чому ти обрав УКУ і що стало вирішальним фактором?

ВМ: (.) Стало вирішальним фактором хороше ставлення до студентів і ставлення студентів до університету. І відсутність такого радянського спадку, мабуть, як в інших університетах, як в **більшості інших університетів.

РТ: А це, як тобі стало зрозуміло? Ти від когось почув, побачив? Як саме ти зрозумів, що це так?

ВМ: Спочатку з сайту УКУ::: Я почитав, в принципі, про цінності УКУ, про, там, десять причин вступити в УКУ, є така сторінка на сайті УКУ. І я зрозумів, що це реально хороша освіта, це прям освіта світового зразка, що тут немає ні корупції, ні академічної недоброчесності, ні викладачів, які не хочуть насправді викладати, а хочуть, там, я не знаю, завалити чи взяти хабаря. (.) Ось це мене дуже, (.) дуже **звабило. Бо:::, ну справді, я не думав насправді, що в Україні є прям така сучасна освіта, де всім прям хочуть вчитись і викладачі хочуть викладати, найголовніше. Не знаю, це просто універ, яким я його бачив.

РТ: Добре, а що, на твою думку, відрізняє студентів нашого університету від студентів інших університетів?

ВМ: (.) Не сказав, що є прям якась така. {hi} Ну, хоча, окей, я кажу з перспективи людини, яка розглядала комп'ютерні науки і яка має друзів переважно з комп'ютерних наук якраз. Я б сказав, що на першому курсі, мабуть, *мало що відрізняє нас. Але, в принципі, ну, (.) в УКУ відчувається, що всі усвідомлені про академічну доброчесність і про те, що, в принципі, навчання — це не для якоїсь галочки чи не для оцінки, а для себе, для майбутнього. (.) Плюс у нас все-таки більше популяризується волонтерство, тому, я думаю, що на відміну від інших університетів у нас реально більше людей, які волонтерять, які (.) мають соціальний вплив на (.) суспільство. Ось, тому, я думаю, що студенти УКУ більш, мабуть, свідомі про якісь соціальні проблеми, про, (.) я не знаю, про своє майбутнє або про академічну доброчесність. Я думаю, що це основні такі фактори.

РТ: Гарзд, добре, а чи виникали у тебе мовні труднощі, як тільки ти поступив в УКУ?

ВМ: Та не сильно насправді, в мене лише інколи бувають такі::: питання стосовно деяких діалектизмів, я б сказав. Як там, **шкари чи::: (0.11) гвари ((сміх)), слова, які я ніколи не чув до того.

РТ: І ти якось стараєшся зрозуміти їх, так?

ВМ: Це дуже цікаво, як на мене ((сміх)).

РТ: Добре, класно. А, наприклад, чи у твоє мовлення додалися якісь слова нові, які ти вживаєш, або ж, навпаки, чого більше немає у твоєму мовленні?

ВМ: (.) Мабуть, я почав казати та замість так, тому що всі навколо кажуть. Впливає на мене це. (.) Є хороше дієслово харить, воно теж прям передає цілу палітру емоцій, як на мене.

РТ: А ще не почав вживати що замість що?

ВМ: Та я і раніше вживав насправді, це просто легше вимовити один звук замість двох ((сміх)). Але я якось розмежуюю що і що, але є таке.

РТ: Гарзд. А як ти вітаєшся і прощаєшся з студентами, працівниками, викладачами УКУ?

ВМ: Ой, ну, звісно, що я кажу::: Слава Ісусу Христу, час-від часу. Я б сказав, що, може, тридцять відсотків від всіх випадків. (.) Ось, я, коли їздив додому, я мало не сказав на київському вокзалі

Слава Ісусу Христу до охоронця через звичку ((сміх)). Але:::, так, тридцять на сімдесят, я б сказав — Слава Ісусу Христу. Там, Добрий вечір, Добрий день, Доброго ранку, таке.

РТ: Добре, а є якісь уківські фрази або слова, ми вже трішки зачепили оцю форму привітання Слава Ісусу Христу, чи є ще щось **уківське, що ще не привиклось тобі? Таке незвичне. І, можливо, що дратує тебе?

ВМ: (.) Я досі плутаю студенторіум і студпростір ((сміх)), але я не знаю, наскільки це власне уківські слова. Це просто, напевно, найменування для місць. Спочатку не розумів, що таке БФК, і::: не міг його знайти. Але, в принципі, я все розумію, мабуть. Я не пам'ятаю такого випадку, коли я прям щось сильно не розумів, куди мені кажуть підійти, чи що зробити.

РТ: Добре, а про що найбільше говорять уківці, на твою думку? Про що ти спілкуєшся з своїми одногрупниками, друзями-уківцями? Які теми серед вас популярні?

ВМ: Мені здається, що ми більше говоримо про навчання, ніж інші, тому що, я не знаю, тому що людям це не тільки важливо, а ще й **цікаво, мабуть. Тобто достатньо часто про якісь проблеми або перемоги, або ще щось таке. (0.4) Ось, (0.4) про особисте життя, в принципі, я думаю, що це не щось незвичне. (.) Я б не сказав, що в нас є якісь специфічні теми.

РТ: Про те, що і спілкуються студенти.

ВМ: Та. Просто про те, що спілкуються студенти, але може трошки більше, ніж звичайні студенти, ми говоримо саме про університет. Але знову ж таки невпевнений.

РТ: І на кінець таке приємне доволі запитання. Що особливого в УКУ? Якщо ти можеш, виокреми, будь ласка, три слова, які у тебе асоціюються саме з цим університетом.

ВМ: **Майбутнє, це точно. (0.8) Ну, було б дуже неоригінально сказати свідчення, спілкування і служіння. (.) Я не знаю, для мене УКУ — це завжди було щось таке, основа майбутнього. Чесність, мабуть, теж важливе слово. І::: (0.7) вірність, мабуть, вірність університету, вірність своїм переконанням. Майбутнє, чесність і вірність.

Дата: 18 листопада 2021 рік.

Тривалість: 12 хвилин та 40 секунд.

Учасники: інтерв'юер — Романишин Таїсія, респондент — Мельник Вероніка.

РТ: Скажи мені, будь ласка, чому ти обрала УКУ і що стало вирішальним фактором?

МВ: Вирішальним фактором було::: (.) насамперед, зараз, я собі тут трішечки нотаток написала. **Ага, це було таке — відсутність хабарів, це те, що мої батьки так наполягали прям. Ось, також сам статус і купа можливостей для самореалізації. І *волонтерство, і якесь стажування в майбутньому, і::: працевлаштування, ось. І дуже близько від (.) хати також було.

РТ: До:::бренько, а що, на твою думку, відрізняє студентів УКУ від студентів інших університетів?

МВ: Вони якісь більш (.) цілеспрямовані, як то сказати, більше знають, чого вони хочуть, і більш ініціативні. І навчання, навчання в університеті насправді сприймається як навчання.

РТ: Добре, а чи виникали в тебе мовні труднощі, коли ти поступила в УКУ?

МВ: Взагалі не виникало. Я завантажила собі путівничок для студента і там були всякі сленгові штучки, і я з ними, та, спочатку ознайомилась, але все одно було трішки складно звикнути, там, К2, ЦШ, (.) отаке вот. Але::: загалом, якщо, там, мова йде саме про російська чи українська, щось таке, то не було труднощів, зовсім.

РТ: Добре, а які ще сленгові вирази, слова ти можеш назвати?

МВ: Шарити і шерити, що ше, дедлайн, але, до речі, дедлайн я знала до того, але коли потрапила в УКУ, то дуже часто зустрічала **реченець, і це для мене було так, і взагалі дуже багато таких (.) питома українських слів на заміну англіцизмів.

РТ: Використовують, та?

МВ: Та, та-та. Я помітила. Особливо *викладачі. Література, яку нам дають читати, також дуже часто (.) така переповнена такими слова, що можна багато почерпнути нового (.) для себе.

РТ: До:::бренько, наступне питання трішки повторює попереднє. Чи змінилось якое твоє *мовлення? Чи добавилось **щось у твою мову і, можливо, щось, навпаки, забралось, чого більше немає?

МВ: **Ой, (0.4) добавилось оце, що я раніше згадувала, різні українські відповідники, також намагаюсь за новим правописом більше писати чи говорити. Оці всі закінчення, до прикладу, любоВІ, пристрасТІ, отакі штучки. Мені вони подобаються, ось, і я саме в УКУ познайомилася з ними **детальніше. Ну, зі сленгових (.) штучок купа, це оці всі назви будівель, що я згадувала. Або якісь мітінг, це, звісно, запозичення, але то таке.

РТ: А якщо порівнювати, наприклад, кількість англійзмів, які ти чуєш в УКУ, і українських відповідників, що все-таки буде переважати?

МВ: Напевно, серед студентів будуть переважати саме англіцизми. Їх набагато більше.

РТ: А серед викладачів — українські відповідники, та?

МВ: Та, та-та.

РТ: Зрозуміло, добре. А як ти вітаєшся і прощаєшся з викладачами, працівниками, студентами УКУ?

МВ: Слава Ісусу Христу, звісно ((сміх)). Ну, спершу я говорила, там, Добрий день, бо це було якось для мене так дивно — Слава Ісусу Христу, але з часом звиклося, (.) і зараз зазвичай так говорю.

РТ: До:::бре, а є якісь, навпаки, уківські фрази або слова, до яких ти ще не звикла? Які:::, не знаю, не прижилися тобі.

МВ: А::: (0.4) можеш якісь, до прикладу, якщо тобі прийдуть в голову.

РТ: Ну, давай згадувати ((сміх)). Трапезна, колегіум — це все в твоєму мовленні побутує, так?

МВ: Та, мені трішки незрозумілі такі речі, пов'язані з колегіумом, типу колегівка. Ну бо я не дуже в тому варюсь. Світлиця, оці. Я, в принципі, розумію концепцію, що це таке, але (.) не дуже часто їх використовую, бо мені просто не потрібно воно.

РТ: Але загалом ти не відчуваєш за собою, що ти не в **темі? Ти все розумієш, все гаразд.

МВ: Та, та. Тут, хочеш, не хочеш, зрозумієш. Немає вибору.

РТ: Добре, а про що найбільше говорять уківці? От, ти з своїми друзями, одногрупниками, студентами УКУ?

МВ: Обговорюєм викладачів, наприклад, якісь смішинки, які стались під час (.) пари. Ну, онлайн-пари, на звичайній парі так не вийде. Говоримо про:::, ну, зазвичай це навчання, я не можу сказати, що я дуже, там, близька з одногрупниками. Тому це зазвичай про навчання, там, що зробити, як зробити, на коли.

РТ: А чи є якісь теми поза навчанням, наприклад, не знаю, що відбувається у світі, політика?

МВ: Ой, поза навчанням. Ну, я люблю поговорити про якісь історичні штучки, але:::, ну, я люблю особу 2, до прикладу, дуже багато людей її не люблять, і я не можу ні з ким поговорити про це. Ну, мої одногрупники так, не знаю, ми раніше, до речі, коли було очне навчання, ми дуже часто збиралися в трапезній (.) і якраз обговорювали, говорили типу, бо це ще якраз знайомство було, хто *звідки, розказували *історії, як там ЗНО поскладали, та, обговорювали також, що робиться в світі. (.) Я вже не пам'ятаю, що тоді робилось. Про карантин говорили, коли може введуть, коли не введуть.

РТ: А як змінилося студентське життя, відповідно до того, як воно проходило офлайн і онлайн? От ти кажеш, що ви раніше збиралися, наприклад, в трапезній, чи зараз є якісь такі обговорення онлайн, не знаю?

МВ: Дуже-дуже рідко. Ну, але ми, ми зробили, ми зробила Гугл-таблицю з Днями народженнями, і тому так збираємось на Дні народженні хіба. Але зараз дуже багато собі познаходило інші компанії, особливо ті, хто живуть в колегіумі, в них ж там по крилах все розподілено. І виходить, що вони більше спілкуються не з одногрупниками, а з тими, хто живе біля них на крилі.

РТ: Зрозуміло, добре. І на кінець скажи мені, що особливого в УКУ і, якщо можеш, назви три слова, які у тебе з цим університетом асоціюються?

МВ: (.) **Повага, перше буде повага, (.) далі буде, (.) треба подумати (0.3), зараз-зараз (0.4), якщо я скажу спільнота — це буде **надто клішовано, чи не ((сміх))? Давай, не спільнота, а (.) давай, хай буде дружба, дружба, мені подобається більше дружба. І::: (.) трішки хай буде (.) запара, можливо.

РТ: А як саме запара, чому, де?

МВ: Ну, стільки, стільки всього довкола, і ти до стількох різних речей можеш долучитись, і ти долучуєшся, і потім (.) ти розгрібаєш це все. І ще плюс *навчання, і типу на першому курсі я ще не можу його якось закинути, мені треба сумлінно вчитися. От, і всі ці якісь волонтерства, ще й стипендія, тобто це треба також волонтерити. І воно якось дуже багато, але це *прикольно, мені подобається.

РТ: Добре, і ще за повагу поясни. Як саме, від кого до кого?

МВ: Повага::: між студентами, і між викладачем і студентом так само. Я ще жодного разу не бачила якогось зневажливого ставлення до мене з боку викладачів, особливо це, там, дуже-дуже класно. Можна, там, з ними дуже відкрито посміятися::: на семінарі, на парі. Там, **пожартувати, шось так смішне сказати, всяке таке. Ну, відчуваєш себе досить несковано. А::: між студентами також повага, тому що, можливо, не така прям повага-повага, тому я першокурсниця, яка до мене повага, але::: нема такого як прям, (.) як-от було, наприклад, в вуз 3, що в них там посвяти якісь, що то треш ((сміх)), що там просто випробовування для першокурсників, мені розповідали. Яюсь досить так, всі один до одного як до рівних відносяться.

РТ: Добре, а ти от власне говорила за викладачів, що::: панує, скажем так, повага. Я хотіла зразу, зразу виникло питання, як ви звертаєтесь до викладачів і, зокрема, ти?

МВ: Пані і хтось там. Я навіть не знаю нікого по-батькові, якщо чесно. Так набагато простіше, тим більше в якихось особливо онлайн, зазвичай пише ім'я, прізвище, і ще згадувати як по-батькові надто складно. Легше сказати, там, пані Наталя, чи хтось там ще.

Дата: 19 жовтня 2021 рік.

Тривалість: 13 хвилин та 39 секунд.

Учасники: інтерв'юер — Романишин Таїсія, респондент — Житник Христина.

РТ: Розкажи мені, будь ласка, чому ти обрала саме УКУ і що стало вирішальним фактором?

ЖХ: Окей, я спочатку:::, (.) я обирала::: насправді універ, а не спеціальність. Хоча мені всі казали так не робити. Ну, і я читала відгуки в інтернеті, і я зразу бачила такий різкий контраст, так. Такі негативні відгуки про::: наш **вуз 3, вуз 4, от. Якщо є якісь негативний про УКУ, то він не дуже обґрунтований насправді. Я не кажу, що тут все ідеально. Ну, і це таке перше мене зацікавило. Далі — в мене батьки, вони дуже::: такі, (.) дуже реально релігійні. В мене є родичі, наприклад, в Польщі, і вони такі католики. Я ще пішла на День відкритих дверей, а там все так **красиво. Я думаю «як **файно». Я цього літа перед поступлення, я ще їздила в табір з дітьми, і::: там зі мною була вожатою дівчинка з другого курсу, вона була на соцроботі, якраз вчилася в УКУ. І вона, там, мені все так класно порозказувала і я подумала «подаю документи». Напевно, все-таки ця дівчинка, яка мені розказала про **атмосферу, про **завдання, то (hhh) вона така була, вирішальним таким фактором.

РТ: А, от, власне, про що розказують найбільше люди, які вчаться в УКУ? Про що розказувала тобі ця дівчинка про УКУ?

ЖХ: Вона почала з того, що тут дуже всі привітні. Якщо тобі потрібна будь-яка допомога:::, до будь-кого йдеш. Також розказувала про викладачів, що ви фактично, ну, підтримка двадцять чотири на сім від них, що ти можеш (.) будь-коли писати. *А, так в мене ще мій історик зі школи, він веде програму Світоглядне ядро. І я ще в нього питалася, що, як йому. Він такий «ну Ліда, якщо ти хоч вибрати між вузом 3 чи вузом 4, звісно, що йди в УКУ». Я така «ну до:::бре». Ось, вона розказувала про атмосферу, дуже дружній колектив і розказувала про завдання, ну, вона сказала «вчитися складно, але дуже цікаво». Я така, якщо цікаво, значить я і буду вчитися.

РТ: Добре, за ці два місяці, так, навчання, чи справдилися ці слова дівчинки, історика?

ЖХ: Та. Я зараз, коли виконую проекти, якісь там **завдання, навіть коли готуюсь до семінарів, там, читаю літературу, я не скажу, що це легко, але мені цікаво. Нема такого, що «Я НЕ ХОЧУ, ШОСЬ ТАКЕ СКЛАДНЕ». *Зовсім такого немає. Ну, мені поки що подобається. Не знаю, що я там за два місяці, звісно, сильно вивчила ((сміх)).

РТ: Зрозуміло, а що, на твою думку, відрізняє студентів нашого університету від інших університетів? Якщо є відмінність.

ЖХ: Мені дуже подобається. Ну, я так говорила з іншими трошки, то::: якісь такі студенти УКУ *розумні в тому плані, що вони такі супер всебічно розвинені. Бо в мене є знайомий, він на третьому курсі юридичного, і він суто знає, не знаю, **законодавство, **закон і це все. А коли ти говориш, та:::м, з тим самим айтішником там навіть політологія, і ти такий «ОГО». Навіть відчутно, як сама типу манера спілкування, мені здається, чучуть відрізняється, тому що:::, {f} ну, я не знаю, якось насправді трохи відчутний контраст, коли ти говориш з студентом. Ну, в мене просто теж є знайомий знайомого і коли я з ним говорю, то він якось так не класно висловлюється.

РТ: Добренько, а скажи, чи виникали в тебе мовні труднощі, коли ти поступила в УКУ?

ЖХ: Насправді ні. Я просто не знаю, про які мовні труднощі йде мова.

РТ: Чи було все окей в спілкуванні з одногрупниками? Чи не виникало ніяких труднощів? Чи все йшло легко:::, просто:::?

ЖХ: Ну, в нас в групі одинадцять людей тільки зі Львова, всі решту там — з *Луцька, з *Києва, з Миколаєва. *А, в мене є подружка тоже, ми з нею подружилися, і я шось там кажу. Ну, я беру, там, плин і йду мити посуду. І вона така «ПЛИН, це що таке?». І в нас дуже багато, чесно я навіть не знала, що це діалект. І ми інколи в таких штуках не розуміємся, але це дуже весело, коли вона відгадує (.) львівські якісь **слова або коли там кидають літературу українською і російською, то ми українською можемо їй перекладати, а вона нам з російської перекладає.

РТ: Така взаємна допомога у вас получається. І багато таких ситуацій трапляється, як з плинном, наприклад?

ЖХ: *Та, *та. І я насправді в шоці, але та. Ну спочатку я подружилася з такими, ті, що у Львові, але то треба з усіма одногрупниками спілкуватися, ну як, нам ж чотири роки вчитися. Ось, ми коли говоримо, навіть типу «візьми шмату, повитирай». І вони всі такі «шмату:::, що:::»?». Ще, до речі, я помітила таку штуку. В нас коли був публічний виступ і академічне письмо, нам потрібно було почистити слова, якийсь текст. І насправді ці люди, які з *Києва, можливо, навіть з Миколаєва, ті, що з дитинства говорили російською, їм дуже легко бачити оцю різницю і виправляти. Це так *дивно. В мене мама, тато — всі українською говорять, а я не можу це профільтрувати, а вони так чітко це бачать. Мені стало навіть трішки {lo} соромно.

РТ: Кла:::с. А чи було таке, що у твоє мовлення щось додалось або, навпаки, чогось більше немає у твоєму мовленні, після того як ти поступила в УКУ? (.) Оскільки ти спілкуєшся з студентами з різних куточків України і так далі.

ЖХ: Ну, в нас була така штука, ми сиділи колом і ми вчили один одного діалекти. Якщо ти з Луцьку, то там якісь такі слова. Насправді я забула ((сміх)). Якщо в контексті вони його скажуть, я зрозумію. Це так весело, я насправді не знала, що в нас (.) так все відрізняється. В нас є якась дівчинка з *Коломиї, то взагалі так весело, і з Закарпаття. Ну, Закарпаття я добре знаю, тому що в мене прабабуся там. Але, то так аж мозок кипить. Якщо дивитися з іншого боку, в мене дуже

розвинувся словниковий запас, тому що, там, такі якісь терміни наукові кидають, я швиденько гуглю, що це означає, бо треба знати таке. Ось, збільшився словниковий запас.

РТ: Але між собою ви нормально комунікуєте, тобто ви якісь такі моменти діалектних слів узгоджуєте, навпаки, навчите один одного, а не виникне якась проблема.

ЖХ: Та-та. В нашої подружки вже цілий зошит в списках, там, сережка — це в неї кульчики, ми все їй написали, вона вивчила.

РТ: Клас. Скажи, як ти вітаєшся і прощаєшся з працівниками, студентами, викладачами УКУ?

ЖХ: Насправді трошки дивно, тому що ми коли йдемо по коридору, я привикла казати Добрий день, я кажу Добрий день, а мені назустріч — Слава Ісусу Христу. Я просто ще не привикла, але, можливо, я адаптуюся.

РТ: Але ти не маєш нічого проти цього вітання і ти його будеш застосовувати, просто зараз воно в тебе не виробилося на автоматі?

ЖХ: Та. Це так, знаєш, заведено, то чому ні. Мені не складно, просто треба привикнути.

РТ: Добре, а про що найбільше говорять уківці, на твою думку? Зокрема, ти з своїми одногрупниками, з студентами з УКУ. Які серед вас теми популярні?

ЖХ: Ну, якщо говорити саме з моїми одногрупниками, то в нас завжди перетинаються ті теми, які ми проговорювали на лекціях. Ми потім, ми там в трапезній, наприклад, зустрічаємось. Ну, зараз дуже багато таких глобальних питань вони обговорюють, там, наприклад, якась там світова економічна криза, яка була в дві тисячі восьмому, здається, році. А в нас ще дуже багато людей, які знають історію, і вони так люблять ще давати аргументи з історії. Ось, ну ще нам, там, з англійської кидають дуже цікаві відео, там, якісь про психологічні феномени, і я собі потім підчитую це. Я не знаю, мені якось завжди це впливає у розмові. То так цікаво.

РТ: І в вільний час, коли ви, поза предметами, ви все одно можете обговорювати такі дійсно важливі речі, та?

ЖХ: Та, навіть насправді частіше, ніж якісь буденні. Ну, це якось нецікаво, а коли якісь такі контраверсійні ти штуки говориш, то аж запалюєшся.

РТ: Та, клас. А що для тебе особливо в УКУ і які три слова асоціюються саме з цим університетом?

ЖХ: Ну, напевно, три слова — це свідчити, служити, спілкуватися ((сміх)). Мені дуже подобається атмосфера. Насправді мені так подобається моя група, в якій я зараз є. Вони всі такі хороші. Чи то, то що ми тільки перші два місяці знайомі, чи вони реально такі класні. Вони там, допомогти, допоможуть зі всім. Завжди підтримують, якщо якась самотійна, вони всі відповіді в групу кидають. Я аж чучуть в щоці. До будь-кого підійдеш, тебе всі з усмішкою зустрінуть. Але трошки переживаю, тому що, от, я була на посвяті в вузі 4. Ну, в мене просто там теж є знайомі. Багато хто говорить про цю бульбашку УКУ, що тут всі дуже такі відкриті,

комунікабельні, там, підтримують будь-де, а поза межами так не працює. І мені здається, це треба так зважувати.

РТ: Треба з власного досвіду якось вже судити більше.